

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

4^E JAARGANG

WOENSDAG 26 FEBRUARI 1919

No. 165

INHOUD

Blz.

METAAL EN GELD door Prof. Mr. Dr. H. W. C. Bordewijk	197
De Ontwikkeling van de Deutsche Metaalnijverheid en hare Gevolgen door Jhr. J. C. van Citters	199
Uitgevoerde en voorgenomen Verbeteringen van onze Scheepvaartwegen II door Ir. V. I. P. de Blocq van Kuffeler	201
Ondernemingszin en Belastingpolitiek door A. G. Boissevain	204
Wisselnoteeringen door Mr. W. M. J. v. Lutterveld	205
Bodemvraagstukken door B. Knol	207
De financieele Plannen der Regeering door Prof. Mr. G. W. J. Bruins	208
AANTEKENINGEN:	
Handelsverkeer tusschen Nederland en het bezette Rijngebied	210
Goederen Aanvoeren ten verbruike in Nederland	210
Voorstellen tot Wijziging der Federal Reserve Act	211
REGERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED	211
MAANDCIJFERS:	
Nederlandsche Handelsstatistiek	211
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	213—220
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: Mr. G. W. J. Bruins.

WEEKBLAD ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN

Secretaris-Redacteur: G. E. Huffnagel.

Secretariaat: Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruige Plaatweg 37.

Telef. Nr. 3000. Telegr.adres: Economisch Instituut.

Postcheque en girorekening Rotterdam No. 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 15,—. Buitenland en Koloniën f 17,— per jaar. Losse nummers 30 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertentiën f 0,35 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.

24 FEBRUARI 1919.

Ook gedurende de afgelopen week kwam er in den toestand van de geldmarkt weinig verandering. De noteeringen voor particulier disconto bleven geheel onveranderd. Prima driemaands-wissels konden voor 3½ pCt. plaatsing vinden, terwijl voor gemeentewissels regelmatig 4½ pCt. rente gevraagd werd, tot welke rente verschillende flinke posten ook van grotere gemeenten werden afgedaan.

* * *

Volgens den weekstaat van de Nederlandsche Bank

heeft de verruiming van de geldmarkt ook deze week nog eenige vordering gemaakt. De veranderingen zijn echter gering, de belangrijkste zijn een vermindering van ruim 8 miljoen bij de binnenlandsche wissels, een van bijna 4 miljoen bij de beleeningen en een van 7 miljoen in den omloop van bankbiljetten.

* * *

Bij de inschrijving op schatkistpapier ad f 85 miljoen, die de Minister van Financiën had opengesteld op Donderdag 20 Februari l.l., is ingeschreven voor een totaal bedrag van f 148.019.000. Toegewezen zijn f 21.080.000 driemaands-promessen à f 990,86, f 36.380.000 zesmaands-promessen à f 980,10 en f 27.354.000 jaarsbiljetten à f 1.002,44, gevende een netto rendement van resp. 3½, 3% en 4% pCt.

* * *

Nu de staatsleening geplaatst is en zich eenigszins in koers begint te herstellen, komen verschillende gemeentebesturen een beroep doen op de geldmarkt.

De rij werd geopend door de gemeente 's-Gravenhage met een leening van 5 miljoen, waarop Zaan- dam volgde met een leening van f 1.065.000 en waarbij heden de gemeente Rotterdam zich aansloot met een leening van f 10 miljoen, alle met een rentevoet van 5 pCt.

* * *

De flauwe stemming voor Marken en Oostenr. Kro- nen bleef ook deze week aanhouden en nam heden een bijzonder groote afmeting aan. Aanvankelijk traden herhaaldelijk nog eenige lichte verbeteringen in, maar heden was de markt bijzonder flauw en werd ten slotte Berlijn voor 24.10 en Weenen voor 11.10 afgedaan.

METAAL EN GELD.

Hoewel ik zeer stellig niet sta op den bodem der metallistische geldtheorie en, in het algemeen, de eigen waarde van het geld, los van gouden of zilveren banden, aanvaard, zijn er toch enkele punten door de z.g. nominalistische geldtheorieën voor mij onopgehelderd gebleven, punten, waarvan ik er één hier nader wensch te bespreken. De vraag, die ik bij dezen naar voren breng, raakt de kern van het punt in geschil, namelijk de waarde relatie tusschen het geld en het (eventueele) standaardmetaal. Het is niet het „Geld an sich”, waarover ik het thans wil hebben, doch het geld in een systeem met metalen standaard, den op peil gehouden z.g. hinkenden inbegrepen. Hoe staat het nu geschapen met de waarde relatie tusschen standaardgeld en standaardmetaal? Het metallisme verwijst, naar algemeen bekend is, naar de grondstof als determineerenden factor voor de geldswaarde.

Daalt de grondstof, het geld daalt mede; stijgt zij in waarde, het geld gaat mede omhoog. Aan duidelijkheid van bedoeling nopens den causalen samenhang laat het metallisme niets te wenschen over. In de nominalistische theorieën vindt men gemeenlijk de verhouding omgekeerd: „het goud ontleent zijn waarde aan het geld,” lees ik in margine van blz. 17 van Mr. Dr. H. Frijda's „Theorie van het Geld en het Ned. Geldwezen”. De moderne waardeleer, volgens welke de „kosten” haar waarde *ontleenen* aan die van het eindproduct, bewijst voor het betoog beslissenden dienst. Eindproduct, afgezien van de industriele verwerking tot weelde-artikelen, in de tandheelkunde e.d., is van de grondstof goud bovenal het gouden geld. Zoodat, geheel op grond van de leer aangaande de „Güter erster und entfernter Ordnung”, aan het tusschengoed goud de waarde van het eindproduct geld moet worden toebedeeld. Hier rijzen dubia. Is, wil ik vragen, inderdaad het standaardgeld wel eindproduct, standaardmetaal tusschengoed? Ik meen van niet!

Oorspronkelijk, bij het eerste optreden van metaal voor ruilbemiddeling, wordt het metaal toegewogen, getuige nog de oude mancipatio met den de libra houdenden libripens. Het op een twaalfallig stelsel berustende maat- en gewichtssysteem der oude Babyloniërs betekende de eerste schrede op den weg naar een eigenlijk gezegd geldwezen, dat zich dan voornamelijk bij de Grieken en Romeinen tot muntwezen verder ontwikkelt. De ondergang der klassieke wereld breekt, gelijk op schier elk ander gebied van beschaving, ook hier de ontwikkeling af, tot de door den Levant-handel opbloeiende middeleeuwsch-Italiaansche stadrepublieken den ontglipten draad weer opvatten en in 1252 de gouden florijn in Florence zijn intrede doet, onmiddellijk gevolgd door de gouden Genoviva van Genua. De vraag dringt zich op, wat den Staat, zoowel den antieken als den middeleeuwschen, gebracht heeft tot deze belangrijke interventie op economisch gebied. Wij mogen aannemen, dat, naast fiscale belangen, de behoeften van het verkeer den doorslag hebben gegeven. Het tijdroovende wegen werd een onduidbare last, waarbij nog kwam de moeilijkheid voor het leeken-publiek om het gehalte vast te stellen der toegewogen metaalstukken: De taak der gewichts- en gehaldebepaling zien wij daarom, bij een zeker stadium der verkeersontwikkeling, overgaan op de overheid, welke door een stempel den volke waarborgt, dat de fiorino d'oro, overeenkomstig de aangenomen regeling, uit zuiver goud geslagen is en 72 grein (in florentijnsch gewicht) zal wegen. Maakt nu het stempelen van een schijf van *die* samenstelling en *dat* gewicht van het metaal een eindproduct? Wordt de ongemunte baar, die vroeger rechtstreekschen ruildienst deed, maar nu in gestempelde schijven circuleert, dáárdoor tusschenproduct? Naar mijn zienswijze ware zulk een opvatting oppervlakkig en gezocht. Want wat is er principieels gelegen in de verandering, welke door de staatsgarantie intreedt? Het metaal *blijft* de ruilstof, en zijn splitsing in gewaarmerkte eenheden beduidt alleen een tegemoetkoming aan gestegen verkeerstechnische eischen. Evenmin als een officieel boter- of kaasmerk van de aldus voor het verkeer en den afzet gewaarmerkte boter of kaas een tusschenproduct maakt, dat alleen met of door het merk eindproduct zou worden, evenmin is een muntstempel in staat het standaardmetaal, dat eveneens kwalitatief (en kwantitatief) gemerkt wordt, tot iets anders te maken dan het in ongemerkten staat reeds was. De stempel strekt tot informatie van het publiek, dat geen tijd en doorgaans ook geen kennis heeft voor eigen onderzoek.

Waar toe zou de theorie geld: goud = eindproduct: tusschenproduct moeten voeren? Wanneer men de moderne waardeleer wil toepassen, men doe het dan ook ten einde toe! En dan wil ik op deze consequentie wijzen: dat het geld genotsgoed, inkomen zou wezen,

daarentegen de grondstof goud het tusschenproduct: kapitaal. Zoo deelt v. Böhm, Positive Theorie des Kapitals, blz. 288, naar het voorbeeld van Menger, de goederen in „Ordnungen” in, en zegt o.m.: „In die erste Ordnung setzen wir jene Güter, die uns unmittelbar zur Bedürfnisbefriedigung dienen, also die Genussgüter (z. B. Brot); in die zweite jene Güter, mit deren Hilfe die Güter erster Ordnung hervorgebracht werden (z. B. das Mehl, den Backofen und die Bäckerarbeit)” enz. Eindproduct is in de moderne waardeleer synoniem met genotsgoed. En nu mag men toch zeer ernstig twijfelen aan de juistheid der karakteristiek van geld als genotsgoed en dus als inkomen. Als ruilmiddel is het steeds middel om aan goederen, ook genotsgoederen, *te komen*, genotsgoed zelf is het, behalve bij wilden, nimmer. De consequentie der toepassing van de waardere relatie tusschen goederen der eerste klasse en de verdere klassen brengt voorts mede, in tegenstelling tot het eindgoed geld, de grondstof goud op te vatten als kapitaal; immers als geproduceerde tusschenproducten behooren de grondstoffen, in casu het goud, tot kapitaal in den zin van v. Böhm en andere Oostenrijkers. Durft men nu de gevolgtrekking aan, die het geld als „eindproduct” bij de genotsgoederen indeelt, dan heb ik verder niets te zeggen. Maar het dunkt mij toch fataal, dat, om de moderne waardeleer te kunnen toepassen op de relatie goud: geld, een begrip „genotsgoed” moet worden geconstrueerd, dat aan de waardetheoretici, op wier leer een beroep wordt gedaan, vreemd is geweest. Von Böhm rangschikt dan ook „das Handelswerkzeug Geld” onder het maatschappelijk kapitaal. Mr. Frijda wil in zijn beschouwingen „Naar aanleiding van Friedrich von Wiesers jongsten arbeid” (Economist 1915) niet weten van een „subsumeeren van het geldbegrip onder het begrip kapitaal”, en meent, dat een der redenen, die voor het wezensverschil tusschen kapitaal en geld pleiten, hierin is gelegen, dat „alle kapitaalgoederen behooren tot den socialen rijkdom en hun vermeerdering een uitbreiding van den rijkdom der maatschappij (beduidt). Kan men van het geld eveneens zeggen, dat het tot den volksrijkdom behoort en dat zijn vermeerdering de welvaart der samenleving verhoogt?” aldus vraagt Mr. Frijda, t.a.p. blz. 424. Toegegeven, maar hoe kan dan datzelfde geld, dat geen kapitaal is, wél eindproduct zijn, waar toch alle productie van „rijkdom” op vermeerdering van eindproducten in laatste instantie is gericht? Is inderdaad geld eindproduct, dan moet zijn vermeerdering ceteris paribus wel degelijk verhoogde welvaart beduiden. In des schrijvers rede over „Realisme en theoretische economie” klinkt een eenigszins ander geluid, wenscht Mr. Frijda den „geldfactor” in het kapitaalbegrip te zien opgenomen en herroept in een noot zijn verzet tegen von Wiesers aanvullende kapitaaldefinitie. Er is dus d. m. wel een zeer innige betrekking tusschen geld en kapitaal, welke betrekking het moeilijk moet maken geld tot de genotsgoederen te rekenen. Men herinnere zich in dit verband de bekende uitspraak van Adam Smith: „The great wheel of circulation in altogether different from the goods which are circulated by means of it. The revenue of the society consists altogether in those goods, and not in the wheel which circulates them.” (Wealth of Nations, Bk. II, Ch. II).

Ik wil mij nu niet diep begeven in de kwestie, of geld kapitaal is. Reeds de aloude functie van ruilmiddel geeft een aanwijzing, dat we hier te doen hebben niet met een genotsgoed, doch met een productiewerktuig. Wanneer ruilen behoort tot de productieve handelingen, dan zal een werktuig, dat ruilen bevordert en in vele gevallen zelfs eerst mogelijk maakt, tot de productiemiddelen zijn te rekenen, evengoed als een of ander werktuig, dat stof vervormt of combineert. De kwestie, waarom het mij thans te doen is en welke oplossing ik meen te naderen, is die der waardebetrekking tusschen standaardgeld en standaard-

metaal. Op grond van de overweging, dat, heel anders dan bij de goud als grondstof tot sieraden e.d. verwerkende industrie, bij de vermuting van goud tot geld niet kan worden gesproken van een eindproduct, doch dat de „grondstof” blijft wat zij is, vermits een merk niets aan het karakter van het goed zelf vermag te veranderen, meen ik te mogen besluiten, dat er geen sprake kan zijn van eenige *waardeverhouding* in dezen, doch alleen van *identiteit*. Een gouden tientje is een andere uitdrukking voor 6,048 gram goud en omgekeerd. Er is niet zoo iets eenzijdigs, gelijk het metallisme leert, als zou de waarde van de grondstof zich meedeelen aan het geld; er is ook niet zoo iets eenzijdigs, gelijk nominaalstische opvatting wil waarmaken, als zou de waarde van het geld, weerspiegeld in het prijsniveau, zich meedeelen aan de grondstof goud; doch er is wederzijdsche beïnvloeding, evenals bij communiceerende vaten, waarbij men niet zeggen kan, dat het niveau van het eene vat dat van het andere bepaalt, vermits oorzaak en gevolg samen vallen en dus elkander opheffen. Die wederzijdsche beïnvloeding is door de vrije aanmuntning en de versmelting zóó krachtig, het aanbrengen van den muntstempel is zóó weinig productie van een eindproduct uit een grondstof, dat ik niet aarzel standaardgeld en standaardmetaal, ondanks juridiek verschil, economisch voor identiek te houden. Die identiteit blijkt b.v. hieruit, dat standaardmetaal nimmer een echten prijs kan doen in eenig muntstelsel, dat op zoodanig metaal is „gefundeerd”, gelijk het wel heet. Een ounce troy goud standard fine kost niet £ 3 17s. 10½d., maar is £ 3 17s. 10½ d., en omgekeerd staat deze gelds om gelijk met, is zij identiek aan een ounce troy. Die identiteit blijkt nog uit iets anders: wanneer de circulatiebank ongemunt goud aankoopt, komen daarvoor biljetten in het verkeer, die het karakter hebben van ceelen, afgegeven door een entrepôt of veem. Die biljetten duiden op geldeenheden, maar wat zij daadwerkelijk representeren, is het ongemunt goud, waartegen zij werden uitgegeven.

Het maakt voor de vraag, of het biljet *als zoodanig* den omloop vergroot, hoegenaamd geen verschil, of de tegenwaarde uit gemunt dan, wel uit ongemunt goud bestaat. Voor de *dekking* is de zaak van gemeenerlei belang. Waarom zou zij het wel wezen, wanneer het goud niet door middel van biljetten circuleerde, doch rechtstreeks in het verkeer werd gebracht? Het verkeer vraagt geldeenheden, zal men tegenwerpen. Ik geef dat dadelijk toe, doch waag te vragen, of niet nog in onze dagen van gemoderniseerde betalingswijzen de volslagen onbelangrijkheid der samenstelling van de gouddekking bij de banken uit gemunt en ongemunt drastisch de identiteit demonstreert van hetgeen tegennatuurlijk als grondstof en eindproduct wordt uiteengerukt? Wanneer men de tegenstelling grondstof: eindproduct zou willen volhouden met alle gevolg, dat de theorie daaraan verbindt, zoo zou men in het ééne bankbiljet, tegen de grondstof afgegeven, een representant dier grondstof en een titel op kapitaal, in het andere, tegen standaardgeld in het verkeer gekomen, een representant van dit geld en dus een titel op eindgoed moeten zien; nochtans komen *beide* biljetten als *geld* in het verkeer, op een wijze, die, anders dan bij beleening en discontoeering, het ruilmiddel in totaal niet vermeerderd. Waarom niet vermeerderd? Omdat het, blijkens de goudaanbieding van de Bank, reeds aanwezig was, onverschillig alweer of het goud al dan niet in baarvorm werd aangeboden. De theorie, die zegt, dat het biljet het ruilmiddel niet vermeerderd door de goudaanbieden der Bank, omdat daarbij de Bank als veem of pakhuis dienst doet, is slechts vol te houden, wanneer de identiteit van standaardmetaal en standaardgeld wordt aanvaard, m.a.w. de antithese grondstof: eindproduct wordt losgelaten. Werpt men misschien nog tegen, dat het niet gebruikelijk is nationaal standaardgeld bij de nationale Bank tegen biljetten in te wisselen, dan antwoord ik, dat

het hier niet gaat om hetgeen gebruikelijk is, doch alleen om principiële gelijkheid. En trouwens hebben de oorlogsjaren het goudgeld wel degelijk uit den omloop zien verdwijnen en grootendeels naar de centrale banken zien terugstroomen.

In het bovenstaande had ik het oog op een geldstelsel met zuiveren, metalen standaard. Waar deze ontbreekt, kan natuurlijk nimmer de vraag rijzen, of het ruilmiddel waarde geeft aan, dan wel waarde ontvangt van eenig metaal. Wat ik heb willen betoogen is dit, dat de waarde van het ruilmiddel in landen met vrije aanmuntning van een of twee metalen (de dubbele standaard toont voor de „grondstof”-quaestie geen verschil), op grond van de identiteit tusschen het standaardgeld en het standaardmetaal, noch gedermineerd wordt door de waarde der metalen grondstof, noch zelve de waarde dier grondstof determineert, doch dat men veeleer met één en hetzelfde waardeverschijnsel heeft te maken, dat, gezamenlijk met de waarde van alle overig geld, theoretische verklaring van noode heeft. Dat het geld „zelfstandige” waarde zou hebben, ik zeg het Heyn gaarne na, mits onder geld ook casu quo het standaardmetaal zij begrepen.

Groningen, Februari 1919. H. W. C. BORDEWIJK.

DE ONTWIKKELING VAN DE DUITSCHE METAALNIJVERHEID EN HARE GEVOLGEN.

Met de eenheid, in 1870 door Bismarck tot stand gebracht, is voor Duitschland een tijdperk aangevangen van ongekenden bloei, welke in aanzienlijke mate te danken is aan de groote vlucht, die de metaalnijverheid heeft genomen.

Alhoewel Duitschland eerst zijne voorname plaats onder de groote producenten van ijzer heeft kunnen innemen, nadat het Thomasprocédé de verwerking der phosphaatertsen van het in 1871 bij den vrede van Frankfort verkregen Lotharingsche bekken had mogelijk gemaakt, heeft reeds op de wereldtentoonstelling te Londen in 1851 het toen nog arme en verdeelde Duitschland zich als een toekomstig mededinger op de wereld-ijzermarkt doen kennen.

Alfred Krupp, te Essen, had toen een blok staal ingezonden, dat niet minder dan 100 centenaars woog en dit „little bloc” genoemd, terwijl Engeland, in die dagen het land der staalproductie bij uitnemendheid, den bezoekers als „monsterbloc” een stuk van slechts 5 centenaars vertoonde.

Weinigen hebben bij die gelegenheid kunnen vermoeden, dat met deze inzending werd ingeluid de grootsche ontwikkeling van de Deutsche staalnijverheid, waaraan het Duitschland van heden zijn grooten bloei en kracht zou ontleenen, doch die het tevens zou drijven tot het zoeken van eene expansie, die als een der oorzaken van den grooten oorlog 1914/18 moet worden beschouwd.

Wanneer men de geschiedenis van de metaalnijverheid nagaat, komt men tot verrassende resultaten. De ruwijzer- en staalproductie in de hoofdproductielanden heeft zich in de tijdruimte van 1880—1913 als volgt ontwikkeld:

Ruwijzerproductie. (Mill. tonnen.)

	Duitschland	Engeland	Frankrijk	Amerika
1880..	2,729	7,876	1,725	3,897
1913..	19,309	10,650	5,311	30,870

Staalproductie. (Mill. tonnen.)

	Duitschland	Engeland	Frankrijk	Amerika
1880..	0,624	1,321	0,389	1,268
1913..	18,935	7,786	4,635	31,802

In 1913 had Duitschland dus Engeland, dat in 1880 evenveel ruwijzer produceerde als Frankrijk, Duitschland en Amerika tezamen, ver achter zich gelaten. De productie van ruwijzer was dubbel zoo groot als die van Engeland geworden, terwijl de bereiding van staal een nog grooter verschil vertoonde.

Alleen Amerika gaf over dat tijdperk eene gelijke mate van vooruitgang te zien.

Dat Duitschland den Engelschen concurrent overleugelde, vindt zijne verklaring in het feit, dat het sinds 1871 binnen de eigen grenzen over meer erts beschikte dan Engeland. Ook was het duidelijk, dat Frankrijk, alhoewel dat land het grootere en beteroedeel van het Lotharingsche ertsgebied en de belangrijke ertslagen in Normandië bezat, door het gebrek aan steenkool moest achterblijven¹⁾. Voorts, wanneer het bekken van Normandië verder tot exploitatie had kunnen worden gebracht — het waren het Deutsche kapitaal en de Deutsche energie, die den stoot daartoe juist vóór het uitbreken van den oorlog hadden gegeven — dan zou het ontbreken van de onontbeerlijke steenkolen steeds Frankrijk hebben belet, eene metaalindustrie als de Deutsche te ontwikkelen. De erts en van het bekken van Longwy en Briey en de waardevolle mineralen van de Algiersche koloniën vonden grootendeels in ruwen toestand hun weg naar het buitenland.

Strekt men het statistisch onderzoek verder uit en vergelijkt men in de onderstaande tabel den vooruitgang van de ruwijzerproductie van Duitschland en Amerika in de laatste zeven jaren vóór den oorlog; dan ziet men, dat Duitschland, een land met geringe ertsreserven, de Vereenigde Staten, die over een onuitputtelijken voorraad erts beschikken, in het tempo zelfs heeft overtroffen.

	Duitschland mill. tonnen	Vereen. Staten mill. tonnen
1907	13,64	25,78
1908	11,81	15,93
1909	12,92	25,79
1910	14,79	27,30
1911	15,53	23,64
1912	17,87	29,72
1913	19,31	30,96

Van de beide hoofdgrondstoffen voor de ijzerindustrie bezit Duitschland slechts de steenkool in voldoende hoeveelheid, doch in eene kwaliteit, die zich bijzonder leent tot de omzetting in cokes, den vorm, waarin de hoogovens de brandstof behoeven. Als bijproduct van de cokesbereiding worden benzol, ammoniak en de grondstoffen voor de beroemde kleurstoffenindustrie verkregen, waardoor de cokes goedkoop ter beschikking van de ijzer- en staalproductie kan worden gesteld.

Wat de ertsvoorraden aangaat, is de toestand voor Duitschland echter verre van gunstig te noemen. In 1913 heeft het ongeveer 50 millioen ton erts verbruikt. Daarvan kwamen 35,9 millioen ton uit het land zelf en ongeveer 14,1 millioen ton uit het buitenland. De verhouding dezer cijfers wordt echter ongunstiger, wanneer men het ijzergehalte dier ertsen nagaat. Dan blijkt, dat uit de binnenlandsche ertsen 10,5 millioen ton en uit de buitenlandsche 7,7 millioen ton ijzer werd gewonnen. Dit beteekent dus, dat de Deutsche ijzerindustrie voor 43 pCt. van haar behoefte op uitvoer van buiten — Zweden, Spanje, Frankrijk, Rusland en Afrika — is aangewezen.

Uit de bovenstaande cijfers ziet men, dat de zo hoog opgevoerde industrie ontzaglijke eischen aan de eigen ertsreserve heeft gesteld. Deskundigen hebben er dan ook met nadruk op gewezen, dat Duitschland, in hetzelfde tempo voortgaande, in ongeveer 50 jaar de geheele ertsreserve, die zich in het land bevindt, zal hebben opgebruikt. Voorwaar geen mooi vooruitzicht voor een land, dat, naar hieronder zal blijken, voor $\frac{1}{2}$ van zijne bevolking van de ijzerindustrie afhankelijk is geworden.

Volgens door de Deutsche vakvereenigingen gepubliceerde cijfers waren in Duitschland in 1913 werkzaam:

Groep A	aantal verzekerde arbeiders	bedrag der loonen
in de ertsgebieden en in de ijzer- en staalindustrie....	1.711.834	Mk. 2.257.180.225
Groep B		
in de andere industrieele bedrijven.....	10.630.437	„ 11.316.973.000
Het deel der groep A....	16 %	19,6 %

De Deutsche ijzerindustrie verschaft dus werk aan meer dan het 7e gedeelte van alle Deutsche arbeiders, terwijl aan dat gedeelte betere loonen worden uitgekeerd dan in de andere takken van nijverheid. Dit beeld wordt echter eerst volledig, wanneer men mederekent de werklieden, die in andere bedrijven op indirecte wijze voor de ijzerindustrie werkzaam zijn. Ik denk hier in het bijzonder aan de 350.000 mijnwerkers en de 200.000 spoorweg-employé's (resp. $\frac{1}{2}$ en $\frac{1}{4}$ van het totaal dier beroepsklassen), die hunne medewerking verleenen bij de productie of het transport van het ijzer, zijne grondstoffen en zijne fabrieken.

Telt men al deze arbeiders tezamen, dan komt men op ver over de 2 millioen. Neemt men de gemiddelde gezinssterkte op 4 personen aan — voor Duitschland is dat zeker niet te hoog te achten — dan blijkt, dat 8 tot 9 millioen inwoners van het Deutsche rijk of $\frac{1}{3}$ der bevolking voor hun levensonderhoud afhankelijk zijn van de ijzerindustrie.

Is dus door bovenstaande uiteenzetting in het licht gesteld, dat in 1913 voor Duitschland de metaalindustrie eene der voornaamste bronnen van welvaart was geworden, dan rest ons te onderzoeken, op welke wijze men die groote ontwikkeling heeft kunnen bereiken en of het land in zijn geheel wel de grootst mogelijke voordeelen daarvan heeft getrokken.

In den Deutschen uitvoerhandel der laatste 40 jaren speelde de ijzerindustrie eene belangrijke rol.

Rekent men al het uitgevoerde bewerkte ijzer tezamen, dan komt men in 1913 tot een totaal uitvoer van 6,5 millioen ton. Daaronder bevonden zich 2,6 millioen ton (of 40 pCt.) *niet-afgewerkte* producten. Door den drang naar massaproductie zette men — zonder economisch het meeste voordeel voor het eigen land uit de industrie te halen — een groot deel der vervaardigde *half-fabrikaten* tegen lage prijzen naar het buitenland af. Dit was het deel, dat de binnenlandsche nevenindustrieën — die de door hooge invoerrechten en syndicaten hoog gehouden prijzen moesten betalen — niet konden opnemen.

Deze groote leveranties aan het buitenland maakten eene exploitatie van de bedrijven op volle capaciteit mogelijk, waardoor de productiekosten laag konden worden gehouden. En zelfs wanneer men, zoals dikwijls geschiedde, bij aanbiedingen aan het buitenland onder den kostprijs moest gaan, dan vond men in den prijs, door het binnenland betaald, voldoende compensatie.

Op deze wijze zijn groote hoeveelheden Deutsche *half-fabrikaten* der ijzerindustrie (en ook kolen) aan het buitenland geleverd tegen prijzen, die wel eene belangrijke opbrengst gaven, doch geenszins een voordeel in verhouding tot het offer, dat men door het geforceerd opteren van den eigen ertsvoorraad bracht. Daarbij komt, dat men, door de *half-fabrikaten* voor verdere bewerking aan het buitenland af te staan tegen belangrijk lagere prijzen dan men aan het binnenland berekende, den binnenlandschen fabrikanten de concurrentie met het buitenland aanmerkelijk verzwaarde. Dikwijls zag men zich dan ook genoodzaakt, door „uitvoerpremiën” den uitvoer van bepaalde artikelen mogelijk te maken.

Alhoewel de buitenlandsche fabrikanten met de aldus verkregen goedkope grondstoffen hun voordeel wisten te doen, werd de door de Deutsche grootindustrie gevoerde tactiek verre van gewaardeerd. Het woord „dumping”, waarmee de Engelschen deze speciaal Deutsche concurrentie-methode — waardoor

¹⁾ [Men zie ook de artikelen op pag. 957 en 974 van den vorigen jaargang. — Red.]

het buitenland voor bepaalde artikelen aan Duitschland schatplichtig werd gemaakt — betitelen, zegt dit reeds voldoende.

Alhoewel niet kan worden ontkend, dat deze methode van massaproductie en de afzet daarvan aan Duitschland groote voordeelen heeft gebracht, zou moeten de nadeelen, als het ontstaan van eene minder goede verstandhouding met de andere volken en de roofofbouw, gepleegd ten koste van de binnenlandsche ertsreserves, niet worden onderschat.

Indien het inderdaad waar is, dat voornamelijk de bovengenoemde kunstmatige middelen de geweldige ontwikkeling der metaalnijverheid hebben mogelijk gemaakt, dan moet men zich afvragen of Duitschland op dezen voet had kunnen voortgaan.

Duitsche deskundige schrijvers hebben gedurende den oorlog als hunne meening te kennen gegeven, dat, na de uitputting van de eigen voorraden (over 50 jaar), alleen op den invoer van buiten af eene ijzerindustrie van den omvang van de Duitse zich *niet* zal kunnen handhaven. Beteekent dit dus economisch, dat deze belangrijke tak van nijverheid, na een betrekkelijk korten tijd van geweldigen opbloei, voorbestemd is belangrijk te worden ingekrompen met al de nadeelen, die voor de volkswelvaart daaruit zouden voortvloeien, ook strategisch achtte men, dat deze gang van zaken — door uitputting der ertsreserve — voor Duitschland noodlottig zou kunnen worden.

Om voor de industrie, den staat en het volk dit onheil af te wenden, werd als eenige oplossing van deskundige zijde genoemd: „het binnen de Duitse grenspalen brengen van nieuwe ertsgebieden”. Dat de mijn- en staalmagnaten, die ook nog gedurende den oorlog hunne stem lieten hooren voor de annexatie van de Fransch-Lotharingsche ijzervelden, de rijksregering en het opperlegercommando reeds vóór den oorlog van de noodzakelijkheid van die annexatie zullen hebben overtuigd, kan als zeker worden aangenomen.

Ook hierin werd dan reeds de verklaring gezocht voor de haast, waarmede men van Duitse zijde onmiddellijk na forceering der Belgische grenzen de Fransch-Lotharingsche streken heeft bezet. Wanneer deze gebieden gedurende den oorlog niet ter beschikking van de centralen waren geweest, dan hadden zij, afgesneden van den aanvoer van overzee, bij een verbruik van 50 millioen ton ijzer en staal in de eerste 4 maanden van den oorlog spoedig de wapens moeten neerleggen.¹⁾

De annexatie van Fransch-Lotharingen was dus voor Duitschland eene levenskwestie geworden. Het ging daarbij om de toekomst van het Duitse wereldrijk en de welvaart van het Duitse volk.

J. C. VAN CITTERS.

UITGEVOERDE EN VOORGENOMEN VERBETERINGEN VAN ONZE SCHEEP- VAARTWEGEN. *)

b. De toegangswegen van uit zee.

Zoals reeds met een enkel woord bij de algemeene beschouwingen werd aangegeven, is onze zeevaart niet slechts voor ons eigen land, maar ook voor de omliggende landen van groote beteekenis en het getuigt dan ook zeker van een juist beleid, wanneer gezorgd wordt, dat de toegangen van uit zee naar onze

¹⁾ Daarmede is tevens verklaard, dat het vermijden van een veroveringsoorlog door het vormen van staalvoorraden voor een eventueelen oorlog niet mogelijk is geweest. Wanneer men ziet, dat Duitschland in den oorlog van 1870/71 slechts 10.000 ton ijzer en staal heeft verbruikt, dan moet men toegeven, gelet op de hoeveelheden ijzer en staal, die deze oorlog aan beide zijden heeft gevraagd, dat zelfs bij benadering niet vastgesteld kan worden, hoe groot die voorraden zouden moeten geweest zijn.

*) Vervolg van pag. 8, No. 157.

havens aan de eischen des tijds voldoen. Niet slechts in verhouding tot ons eigen land, maar ook ten opzichte van het wereldverkeer is de beteekenis van onze groote zeehavens Amsterdam en Rotterdam belangrijk.

Europa is steeds het belangrijkste middelpunt gebleven van het wereldverkeer en het zijn de aan het Kanaal en de Noordzee gelegen groote havencentra, die het aanzienlijkste aandeel hebben zoowel in de nieuwe als in de zich uitbreidende oudere verbindingen; tot deze groote centra kunnen gerekend worden Hamburg, Bremen, Amsterdam, Rotterdam, Antwerpen, Duinkerken, le Havre, Londen en Liverpool.

Het onderstaande staatje, ontleend aan het Verslag der Staatscommissie in zake den toegang tot Nederland door het Noordzeekanaal geeft een beeld van de beteekenis der 9 genoemde havens doordat vermeld is de netto inhoud, uitgedrukt in duizentallen register-tonnen der in de jaren 1870, 1880, 1890, 1900 en 1909 binnengekomen zeeschepen.

Havens	1870	1880	1890	1900	1909	Vermeerdering sedert 1870	
						Absoluut	pCt.
Hamburg ..	1.390	2.767	5.203	8.038	12.184	10.794	776
Bremen....	660	1.169	1.734	2.494	3.922	3.262	494
Amsterdam.	358	757	1.079	1.814	2.486	2.128	595
Rotterdam .	1.026	1.682	2.918	6.327	9.802	8.776	855
Antwerpen .	1.363	3.064	4.506	6.692	11.940	10.577	776
Duinkerken	412	766	1.257	1.342	2.234	1.822	443
Le Havre..	1.206	1.970	2.159	2.136	3.257	2.051	170
Londen....	4.089	5.970	7.709	9.581	11.606	7.517	184
Liverpool..	3.417	4.913	5.782	6.002	7.748	4.331	127

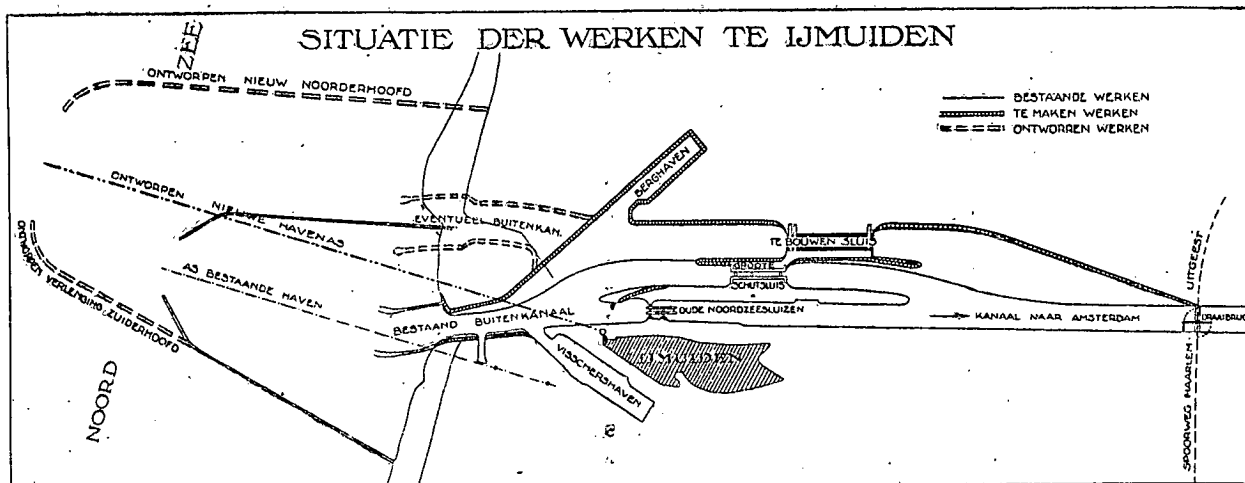
Het totale scheepvaartverkeer van deze groep van havens vermeerderde van 13.921.000 ton in 1870 tot 65.179.000 ton in 1909 of met 469 pCt.; zoals uit het voorgaande staatje blijkt, hebben niet alle havens van de groep een gelijk aandeel in deze vermeerdering; de absolute vermeerdering is het sterkst te Hamburg en bedraagt 10.794.000 ton, de vermeerdering in procenten het sterkst te Rotterdam, n.l. 855 pCt.

Hierdoor is ook wijziging gekomen in de beteekenis der verschillende havens voor het totale verkeer; de beide Duitse havens zagen haar aandeel stijgen van 14,7 pCt. tot 24,7 pCt., de beide Nederlandsche havens van 10,0 pCt. tot 18,9 pCt.; het aandeel van Antwerpen steeg van 9,8 pCt. tot 18,3 pCt. Het aandeel van de beide Fransche havens verminderde van 11,6 pCt. tot 8,4 pCt. en dat der Engelsche zelfs van 53,9 pCt. tot 29,7 pCt. De Noordzeehavens op het vasteland hebben dus in het beschouwde 40-jarige tijdvak aan betrekkelijke belangrijkheid gewonnen, de Fransche en voornamelijk de Engelsche havens verloren.

Met betrekking tot de 7 vastelandshavens is in de beschouwde periode de betrekkelijke beteekenis der Nederlandsche havens toegenomen, daar zij in 1870 slechts 21,6 pCt. van het totale verkeer dier 7 havens tot zich trokken en in 1909 26,8 pCt.

De economische beteekenis van het bezit van zulke belangrijke centra van het wereldverkeer is groot en wettigt ongetwijfeld de voor een klein land als het onze belangrijke uitgaven, noodig om aan de steeds hoooger wordende eischen van het wereldverkeer te voldoen. Waar de afmetingen der zeeschepen voortdurend in sterke mate toenemen, doen deze eischen zich in de eerste plaats bij de toegangen van uit zee gevoelen; thans zal dan ook het een en ander worden vermeld omtrent hetgeen tot verbetering dier toegangen is tot stand gebracht en voorbereid.

1°. De toegang van uit zee naar Amsterdam had vanouds plaats door het Vlie of het Marsdiep en verder over de Zuiderzee naar het open IJ. De bezwaren, welke de in dezen toegang gelegen ondiepten opleverden, werden in het begin van de 19e eeuw zoo groot, dat, teneinde deze te ontgaan, van Rijkswegen in de jaren 1819—1825 het Groot Noord-Hollandsch

Kanaal werd aangelegd, dat Amsterdam verbindt met de haven van Nieuwediep en het Texelsche zeeget; schepen van 64 M. lengte, 14 M. breedte en 5 M. diepgang konden op het Kanaal toegelaten worden; de aanlegkosten hebben ruim f 11.000.000 bedragen en daarmee was toentertijd het grootste scheepvaartkanaal van de wereld verkregen.

Toch kon deze vaarweg tengevolge van de toenging der afmetingen van de zeeschepen niet lang aan zijn bestemming voldoen; ook de groote omweg, die door schepen, komende uit zuidelijke richting, gemaakt moest worden, zoomede de vele bochten in het kanaal, maakten dit op den duur minder bruikbaar voor de groote zeevaart.

In het midden der voorgaande eeuw kwam het plan van doorgraving van Holland op zijn smalst op den voorgrond en nadat dit van vele zijden ernstig was bezien, werd bij de wet van 24 Januari 1863 (Stbl. No. 4) bekrachtigd de concessie, welke in December 1861 was verleend aan den heer Jäger voor het maken en exploiteeren van een Kanaal ter verbinding van de Noord- en de Zuiderzee en daarmee in verband staande werken, benevens indijking en droogmaking van gronden in het IJ en het Wijkermeer, een plan, waarbij ook de afdamming van het oostelijk IJ was op te nemen, zou aan de goedkeuring der Regeering zijn te onderwerpen. 28. November 1863 kwam de „Amsterdamsche Kanaalmaatschappij” tot stand, die de concessie overnam.

1 April 1876 kon het Kanaal voor de vaart met schepen van beperkte diepte opengesteld worden; in de buitenhaven was toen een geul van 5,50 M. —A. P. aanwezig, terwijl het Kanaal tusschen de Noordzesluizen en Amsterdam tot eene minste diepte van 6,5 M. —A. P. gereed was.

De Kanaalmaatschappij had met groote financiële moeilijkheden te kampen en dit leidde er toe, dat het Kanaal ingevolge de wet van 19 December 1882 door het Rijk werd overgenomen; in November 1883 was het Kanaal volgens de concessie-voorwaarden en de inmiddels vereischte verbeteringen gereed.

Te IJmuiden (zie de bijgevoegde situatie) was tusschen in zee uitgebouwde hoofden een buitenhaven gevormd, waarin een vaargeul was gebaggerd tot 8,50 M. —N. A. P. (7,60 M. onder gewoon laag water). Het Kanaal was afgesloten door twee sluisen, waarvan de grootste een lengte van 119 M. had bij eene breedte van 18 M. en een slagdrempeldiepte van 8 M. —N. A. P. De bodemdiepte van het Kanaal bedroeg 8,20 M. —N. A. P. of 7,70 M. onder Kanaalpeil. Beoosten Amsterdam was het IJ afgesloten door den dam bij Schellingwoude, waarin 3 sluisen voor de vaart naar de Zuiderzee waren gemaakt. Over het Kanaal waren twee spoorwegdraaibruggen gemaakt in de lijnen Amsterdam—Zaandam en Haarlem—Uitgeest en een draaibrug voor gewoon verkeer bij Velzen; alle met eene doorvaartwijdte van 19 M.

Spedig-nadat het Kanaal in 1883 geheel gereed

was gekomen, bleken door de toeneming van de grootte der schepen de afmetingen er van te beperkt en in het bijzonder werd de beperkte schutlengte te IJmuiden als een bezwaar gevoeld. Ter ondervanging van dit bezwaar werd van 1889 tot 1896 benoorden de oude Noordzesluizen de nieuwe groote sluis gebouwd met eene lengte van 225 M., eene breedte van 25 M. en eene slagdrempeldiepte van 10 M. —N. A. P., terzelfder tijd werd de diepte in de buitenhaven vergroot tot 9,50 M. —N. A. P. en in het toeleidingskanaal naar de sluis tot 9 M. —N. A. P. In de beide volgende jaren werd de bodembreedte van het Kanaal vergroot tot 36 M. in de rechte vakken en tot 40 à 46 M. in de bochten.

Ingevolge de wet van 24 Juli 1899 werd het Kanaal in de jaren 1899—1907 bevaarbaar gemaakt voor de grootste schepen, welke door de nieuwe sluis te IJmuiden gescht kunnen worden. In verband hiermede werd:

a. de bodemdiepte van den vaarweg in de buitenhaven en het havenkanaal gebracht op 10,5 M. —N. A. P.;

b. de bodemdiepte van het Kanaal van af IJmuiden tot het stadswater van Amsterdam gebracht op 10,30 M. —N. A. P. en de bodembreedte op 50 M. in de rechte gedeelten en op 60 M. in de bochten;

c. overgegaan tot vervanging van de draaibrug voor gewoon verkeer bij Velzen door een pontveer en van de beide bestaande laag gelegen spoorwegdraaibruggen door hooger gelegen draaibruggen met 55 M. doorvaartwijdte.

Sedert deze verbetering kunnen op het Kanaal schepen worden toegelaten met eene lengte van 220 M., eene breedte van 24 M. en een diepgang van 9,20 M.; de aanlegkosten bedroegen in totaal 70 miljoen gulden.

Reeds spoedig nadat in 1907 het Kanaal in zijn tegenwoordigen toestand was gebracht, deed de toeneming van het verkeer en van de afmetingen der schepen de noodzakelijkheid voorzien om in de naaste toekomst het Kanaal weder voor nog grooter schepen bevaarbaar te maken.

Reeds bij Kon. Besluit van 13 Augustus 1909 No. 40 werd dan ook een Staatscommissie onder voorzitterschap van Prof. Dr. J. Kraus benoemd met opdracht een onderzoek in te stellen naar de maatregelen, noodig om op den duur een geregelden toegang tot Nederland door het Noordzeekanaal te verzekeren. In de rede, waarmede de toenmalige Minister van Waterstaat Mr. L. H. W. Regout deze commissie installeerde, wees deze er terecht op, dat in de allerlaatste jaren op het gebied van het Oceanverkeer beteekenende veranderingen waren waar te nemen; Oceanstoomers van 240 M. lengte en 26,80 M. breedte, welke Amsterdam niet meer kunnen bereiken, waren in de vaart gebracht, het Panamakanaal naderde zijne voltooiing en de sluisen zouden daar eene vrije schutlengte van 305 M., eene doorvaartwijdte van 33,50 M. en eene

slagdrempeldiepte van 12,65 M. verkrijgen; het Suezkanaal werd verruimd en uitgediept en bij andere volken werd reeds door daden getoond, dat men met den te verwachten vooruitgang der scheepvaart rekening hield.

Vermelde Staatscommissie bracht in 1911 haar verslag uit, dat op grond van de beteekenis van Amsterdam voor het wereldverkeer en van de nog steeds toenemende afmetingen der zeeschepen belangrijke verbeteringen van het Kanaal aanbeval.

Overweging van de voorstellen der Staatscommissie heeft er toe geleid, dat bij Koninklijke Boodschap van 16 Juli 1915 aan de Tweede Kamer een wetsontwerp betreffende den bouw van een schutsluis c.a. te IJmuiden en verbetering van het Noordzeekanaal werd aangeboden en 2 Januari 1917 verscheen de wet in het Staatsblad.

De wet schrijft onder meer voor, dat van Rijkswegen zullen worden uitgevoerd de werken, noodig voor den bouw van eene schutsluis met eene slagdrempeldiepte van 15 M. —N. A. P. te IJmuiden en de verruiming van het Noordzeekanaal, teneinde naar gelang van de behoefte daaraan de afmetingen te geven overeenstemmende met de slagdrempeldiepte van bedoelde sluis.

In de memorie van toelichting op het wetsontwerp wordt er op gewezen hoe de grootste diepgang der geschutte schepen sedert de opening van de nieuwe sluis toenam; deze bedroeg in 1896, 1901, 1907 en 1913 respectievelijk 72, 79, 84 en 89 d.M., terwijl in 1914 de Roepat van de Maatschappij „Nederland” met een diepgang van 91 d.M. is uitgevaren; zooals hiervoor reeds is vermeld, kunnen te IJmuiden thans schepen met hoogstens 92 d.M. diepgang worden geschut. Niet slechts de diepte, maar ook de lengten en breedte-afmetingen der schepen nemen gestadig toe. Onder deze omstandigheden was de Regeering terecht van oordeel, dat niet langer gewacht mocht worden met de noodige uitbreidingswerken.

De Staatscommissie stelde den bouw voor van eene sluis te IJmuiden met eene schutlengte van 360 M., eene vrije doorvaartwijdte van 40 M. en een slagdrempeldiepte van 14 M. —N. A. P. (13,10 M. onder gewoon laagwater, 14,70 M. onder gewoon hoogwater en 13,50 M. onder kanaalpeil), bijgevolg ruimer van afmetingen dan de sluisen van het Panamakanaal, maar geensdeels overdreven in vergelijking met de afmetingen der nieuwe sluisen te Emden en in het Kaiser Wilhelmkanaal.

Minister Lely was echter van oordeel, dat het gewenscht was de te bouwen sluis eene zoodanige slagdrempeldiepte te geven, dat deze in overeenstemming was met de grootste diepte, welke in verband met de aanwezige diepte voor de kust door middel van uitbaggering en stroomschuring in het buitenkanaal zou kunnen worden verkregen en onderhouden. Een ingesteld onderzoek toonde aan, dat in de toekomst een diepte van 14 à 14,5 M. —N. A. P. in den toegang vanuit zee naar de sluisen mogelijk is te achten, hetgeen ongeveer overeenkomt met een diepte van 14,70 M. à 15,20 M. bij hoogwater; in verband hiermede werd de slagdrempeldiepte gebracht op 15 M. —N. A. P. en in overeenstemming daarmede is de doorvaartwijdte op 45 M. en de schutlengte op 400 M. bepaald.

Er was te meer reden om deze voorziening voor een verdere toekomst aanstonds te treffen, aangezien de kosten, door de Staatscommissie op 13 miljoen geraamd, er slechts tot 14½ miljoen door stegen.

Met een sluis, waarvan de slagdrempel op 15 M. —N. A. P. ligt, zullen schepen met een diepgang van 14 M. ongehinderd het Noordzeekanaal kunnen in- en uitvaren. Niet alleen echter als toegang voor de allergrootste schepen is de nieuwe sluis noodig, maar evenzeer als reserve voor de bestaande groote sluis; mocht deze laatste toch langer of korter tijd onbruikbaar zijn, dan zou Amsterdam goddeels van het zee-

verkeer afgesloten zijn, daar de oude sluisen, gebouwd bij den aanleg van het Kanaal, te klein zijn om zelfs middelmatig groote schepen van den tegenwoordigen tijd door te laten. De nieuwe sluis is ontworpen noordwaarts van de bestaande groote sluis, zooals op de hierbij gevoegde teekening te zien is en daarbij behoor uiteraard nieuwe binnen- en buitentoeleidingskanalen, die nabij de sluis aanstonds een diepte, overeenkomende met de slagdrempeldiepte van de sluis, verkrijgen en welke diepte verder zich regelen zal in verband met de diepte op het kanaal terwijl deze naar gelang van de behoefte geleidelijk vergroot zal worden.

Als eerste stadium der verdieping, dat tijdens of spoedig na den sluisbouw verwacht wordt, geeft de memorie van toelichting een toestand aan, waarbij schepen van 110 d.M. diepgang naar Amsterdam zullen kunnen opvaren, de bestaande buitenhaven zal voor dat stadium nog wel geschikt gemaakt kunnen worden, wijl schepen van den allegrootsten diepgang wel het tijdstip van hoogwater kunnen afwachten om in of uit te varen.

Als tweede stadium is een toestand gedacht, waarbij het Kanaal bevaren zal worden door schepen met 122 d.M. diepgang, waarbij is gerekend op een diepte van 12 M. —N. A. P. buiten de sluisen; het is echter twijfelachtig of het mogelijk zal blijken deze diepte in de bestaande buitenhaven en in zee daarvoor te verkrijgen en te onderhouden. Het zal dan, en mede om ten slotte schepen met een diepte van 14 M. toe te laten, noodig zijn de bestaande hoofden zeevaarts uit te brengen, hetgeen geschiedt zal door verlenging van het bestaande zuiderhoofd en aanleg van een nieuw noorderhoofd, zooals op de overgelegde situatie is te zien; van uit de verruimde buitenhaven zal een nieuw toeleidingskanaal naar de te bouwen sluis gemaakt kunnen worden, teneinde deze voor de grootste schepen van de toekomst gemakkelijker toegankelijk te maken.

De kosten van den bouw van de nieuwe sluisen waren geraamd op 14½ miljoen, waaronder f 600.000 is begrepen voor onteigening; het verdiepen van de buiten toeleiding tot 12 M. —N. A. P. is geraamd op f 250.000; de aanleg van de nieuwe buitenhaven is te stellen op 22 miljoen, het verdiepen van het Kanaal tusschen IJmuiden en Amsterdam tot 13,5 M. —N. A. P. op 3½ miljoen en de verdere verdieping van het Kanaal op 3 miljoen. Rekent men, dat voor de voorziening in de defensiebelangen nog een bedrag van 6 miljoen geacht wordt noodig te zijn, dan zijn de kosten van het geheele complex van werken, welke op den duur voor verbetering van den toegang van uit zee naar Amsterdam noodig zullen zijn, volgens de raming, vóór den wereldoorlog opgemaakt, op rond 50 miljoen te stellen.

Men ziet, de sommen, welke vereischt zullen worden, zijn hoog, maar de Staten-Generaal hebben niet gearzeld te besluiten tot den nieuwen sluisbouw te IJmuiden en daarmede hebben zij de daaruit voortvloeiende gevolgen mede aanvaard. Men heeft de nationale beteekenis van den zich uitbreidenden handel van Amsterdam erkent; de vooruitgang der scheepvaartbeweging demonstreert zich in het aantal schepen, dat te IJmuiden wordt geschut en dat was in 1913 gestegen tot 4985, te zamen metende 9.100.000 reg. tonnen; in 10 jaar tijds viel hier eene vermeerdering van 60 pCt. waar te nemen.

De afmetingen, voor de nieuwe sluisen gekozen, verzekeren Amsterdam in de toekomst den ruimst mogelijke toegangsweg naar zijn havens en al zullen schepen van de allegrootste afmetingen wel steeds een betrekkelijk gering deel van het handelsverkeer blijven bedienen, het is noodig voor een eerste klasse haven, die haar rang wil handhaven, dat zij toegankelijk zij voor deze schepen. De ervaring heeft geleerd, dat de afmetingen der schepen steeds sneller zijn genomen dan men voorzag; de grootste schepen van heden zullen wellicht binnen korten tijd voor de gewone vaart gangbaar zijn; er is nog geen reden om aan

te nemen, dat de grens bereikt zou zijn zolang de praktische mogelijkheid blijft bestaan om de havens voor grootere schepen toegankelijk te maken. Het getuigt dan ook van een juist inzicht om bij het ontwerpen van kostbare werken, die geruimen tijd dienst zullen doen, zijne verwachtingen omtrent den groei der scheepsafmetingen niet te laag te stellen. In dit verband moge er op gewezen worden, dat de Amerikaanse ingenieur Corthell in 1898 op het Internationale scheepvaartcongres groot opzien baarde met de mededeeling, dat in 1923 afmetingen van schepen zouden bereikt zijn als: lengte 233 M., breedte 25 M., diepgang 9,50 M. bij een inhoud van 24.000 register-tonnen. Tijdens het scheepvaartcongres van 1912, of 11 jaar vroeger dan Corthell voorspelde, hadden de Cunardliners „Lusitania” en „Mauritania” reeds een lengte van 240 M., eene breedte van 27 M. en een diepgang van 11 M. bij een inhoud van 33.200 register-tonnen, terwijl deze afmetingen voor de „Olympic” van de White Star Line respectievelijk 270 M., 28 M., 10,3 M. en 45.000 registertonnen bedroegen; de „Imperator” en de „Vaterland” van de Hamburg-Amerika Lijn meten reeds ongeveer 56.000 registertonnen.

Inderdaad zijn dus de stoutste verwachtingen, door bevoegden omtrent de ontwikkeling der afmetingen van zeeschepen geuit, verre overtroffen en daarin is zeker de grond te vinden om bij de verbeteringen van de toegangen uit zee naar onze havens zich op een ruim standpunt te stellen; alleen op die wijze blijft het mogelijk, dat onze havens hare beteekenis in het wereldverkeer zullen kunnen behouden.

In het volgend nummer wordt dit onderdeel voortgezet met de behandeling van den toegang van uit zee naar Rotterdam.

VAN KUFFELER.

ONDERNEMINGSZIN EN BELASTING-POLITIEK.

De heer A. G. Boissevain te Amsterdam schrijft:

Het is wel wat laat om thans nog terug te komen op enkele opmerkingen van Mr. G. W. J. B. in uw nummer van 11 December l.l., waarvan ik door bijzondere omstandigheden eerst kort geleden kennis nam, maar het belang van de zaak en de korthed van mijn betoog zullen, hoop ik, tot verontschuldiging dienen.

De heer B. beroept zich op het Engelsche voorbeeld en op een uitspraak van prof. Marshall, om grond te geven aan de hoop, dat een sterk opgevoerde inkomstenbelasting geen te verzwakkenden invloed op den prikkel tot volle werkzaamheid zal oefenen. Ik wil mij niet in beschouwingen begeven, hoe groot die verzwakkende invloed van een mindere belooning voor hetzelfde werk — vooral op den langen duur — zijn zal. Maar ik meen toch, dat mr. B. één factor over het hoofd ziet, een factor, die voor de nationale welvaart van zeer groot belang is: den ondernemingszin. Men kan voor minder loon zijn uiterste best doen in elke zaak — men kan niet als goed zakenman voor een lager minimum winstkans risico's op zich nemen. Elke nieuwe onderneming beteekent het op zich nemen van een risico. Als de kans op verlies even groot is als de kans op winst, zal niemand — dit inziende — een onderneming beginnen. De winstkansen moeten de verlieskansen overtreffen — liefst aanzienlijk overtreffen — beter nog, de kansen om méér dan een normale kapitaalsrente te verdienen moeten aanzienlijk grooter zijn dan de kansen om minder dan een normale rente te maken.

Wanneer nu, in geval van winst, door inkomstenbelastingen (rijks- en gemeente-, verdedigings- enz.) tantième- en dividendbelasting, oorlogswinstbelasting — d.i. thans juist vooral belasting op nieuwe ondernemingen (ook van oude zaken) — en de nieuwe belastingen, die komen moeten, 50 pCt. van de winst wordt geaccapareerd, of, zooals in Engeland, meer dan

50 pCt., dan zullen veel ondernemingen, die zonder belastingen den ondernemer voldoende winstkansen zouden geven om hem het risico van mogelijke verliezen op zich te doen nemen, niet meer commercieel verantwoord blijken. Ik geloof, dat wel degelijk elke ondernemer overweegt, reeds thans, dat zóóveel meer winst gemaakt moet worden, omdat de helft aan belastingen weggaat.

Een beroep op Engeland gaat daarbij niet op. In Engeland worden thans haast geen nieuwe zaken opgericht. Tijdens den oorlog stond de ondernemingsgeest stil — zonderen wij thans oorlogsindustrieën, die groote winsten konden maken, ook b.v. de door het rijk gesteunde verfstoffenindustrie, uit. Nieuwe emissies waren niet mogelijk. En bestaande zaken zullen zeker zoo goed mogelijk haar werk blijven verrichten, ook bij hooge belastingen. Maar dat in die zaken een „business man of high faculty” het geld der zaak zal wagen, wanneer bij welslagen de met 50 pCt. verminderde winst hem een onvoldoende belooning voor het te hooge risico lijkt, is toch onwaarschijnlijk.

Dat ook in Engeland het gevaar wordt ingezien, dat bij de veranderde omstandigheden de ondernemingsgeest zal verdwijnen, bewijst een uitlating van minister Bonar Law, die in verband met de werkloosheidstroebelen verklaarde: ik vrees niet voor een gebrek aan mogelijkheid om te werken — waar ik voor vrees, is, dat vele ondernemers den lust en den moed, om nieuwe mogelijke ondernemingen te beginnen, zullen verliezen.

Nu is in Nederland de ondernemingslust niet meer een der grootste nationale deugden. De cijfers wijzen aan, hoézeer de voorkeur werd gegeven aan de vermeend risicoloze beleggingen in vreemde staatsfondsen boven het beleggen in vaderlandsche industriele ondernemingen. De wetgever behoorde dien ondernemingsgeest aan te moedigen — maar de eenige winst op risico's, die ten deele onbelast blijft, is... de winst op fondsengekokerijen. Is dat geen averecht-sche belastingpolitiek?

Zooals in een artikel in het Handelsblad destijds is aangetoond, moeten zeer zware inkomsten- en dividendbelastingen, en vooral de oorlogswinstbelasting een zeer ernstige rem oefenen op het doen en vormen van nieuwe ondernemingen, op het aanvaarden van overigens gewettigde en sociaal wenschelijke risico's in oude ondernemingen.

Mijn bezwaren gelden natuurlijk slechts voor die gevallen, waarin het afwentelen van de belastingen niet mogelijk is, evenals de heer B. in zijn betoog slechts sprak over de gevallen, waarin het afwentelen der lasten niet mogelijk was en de ondernemer met minder netto winst even hard werkte. In het geval, dat het afwentelen wél mogelijk is, is de ondernemer een onbezoldigd inner van indirecte belastingen en betaalt de consument door hoogere prijzen.

Van de vele onbillijkheden, die een hooge oorlogswinstbelasting aankleven, verdient juist in verband met het voorgaande de aandacht, dat oude zaken, die voor een vastgestelde winst van de belasting zijn vrijgesteld, voor nieuwe risico's, indien deze in de plaats van de oude komen, niet met de winstderving door O.W.belasting behoeven rekening te houden, en nieuwe zaken wel. Maar dit zijn bijzaken — hoofdzaak van mijn schrijven was, op den invloed van hooge winstbelastingen op het dragen van risico's, dat is op het ondernemen van nieuwe zaken, te wijzen.

A. G. BOISSEVAIN.

[De invloed, dien hooge inkomstenbelastingen op den ondernemingszin uitoefenen, is van ander karakter dan die, welke van dergelijke belastingen op den zin tot arbeiden in het algemeen uitgaat. De heer Boissevain wijst terecht hierop en ik ben hem dankbaar voor de aanvulling, die hij hiermede geeft op de enkele woorden, die ik in het No. van 11 December j.l.

aan dezen kant van het belastingvraagstuk wijdde. Inderdaad gaat het bij den ondernemingszin om het op zich nemen van risico's, waartoe de geneigdheid zal dalen naarmate de Staat de goede kansen naar verhouding verkleint. In beginsel is dit juist en wie hooge inkomstenbelastingen aandurft — de omstandigheden noodzaken thans wel tot dezen durf — behoort ook dit nadeel in overweging te nemen.

Intusschen is naast deze beginseluitspraak over het uiteraard in den laatsten tijd dikwijls aan de orde gesteld vraagstuk nog wel het een en ander te zeggen. Om niet te lang te worden, mag ik mij tot één punt beperken, en dat is dit:

Hoe praktisch de druk op den ondernemingszin werken zal, hangt o.a. in hooge mate af van het standpunt, dat bij de toepassing der belasting door wet en administratie opzichtsens het afschrijvings- en reserveeringsvraagstuk wordt ingenomen. Gaan beide hierin ver en laten zij toe, dat zoo lang nog eenige kwade kansen geloopt worden, uit de verdiende gelden in ruime mate reserves in het bedrijf mogen worden gehouden, dan komt de zaak wel in een eenigszins ander daglicht te staan. Verliezen behoeven dan niet te worden gedekt uit wat de fiscus van de winsten uit andere jaren aan den particulier overlaat, maar kunnen hun compensatie vinden in ten volle in het bedrijf gehouden deelen van vroegere winsten. De waarlijk „vrije gelden”, die in zoodanig geval enkel als inkomen worden beschouwd, verliezen hierdoor hun direct verband met de individueele risico's door den belastingschuldige geloopt, waarmede tevens de psychologische werking der hooge inkomstenbelasting wel een eenigszins ander karakter krijgt.

Dat dit intusschen niet wegneemt, dat de opmerking van den heer Boissevain haar kern van waarheid behouden blijft, zal wel niet behoeven te worden gezegd. — B.]

WISSELNOTEERINGEN.

In de dagbladen (o.a. N. R. Ct. 14 dezer) is verschenen de volgende mededeeling:

„De Amsterdamsche Bankiersvereniging heeft een schrijven gericht aan de Kamer van Koophandel te Amsterdam, waarbij zij de Kamer, ingevolge haar verzoek, het reglement doet toekomen, volgens hetwelk thans op elken beursdag des namiddags te 2.30 wordt vastgesteld, welke op dat oogenblik de koersen zijn van de wissels op de voornaamste omliggende landen, zooals die tusschen de volgens het reglement door de bankiersvereniging aangewezen bankiershuizen en bankinstellingen worden verhandeld.”

Het desbetreffende reglement luidt:

1. De Amsterdamsche Bankiersvereniging belast ten minsten 8 harer leden, telken jare door haar daartoe te benoemen, met de bepaling van wisselkoersen, overeenkomstig de volgende regelen.
2. De krachtens art. 1 benoemde bankinstellingen bepalen slechts die wisselkoersen, waarvan zij een notering wenschelijk en mogelijk achten.
3. De bankinstellingen stellen een rooster vast, volgens hetwelk gedurende telkens een week drie harer met het bepalen der koersen worden belast.
4. Iederen beursdag begeeft zich tegen 2½ uur een directeur, onderdirecteur of firmant van elk dezer drie bankinstellingen — in persoon — voorzien van een schriftelijke opgave van den volgens zijn schatting laagsten laagste koers van elk devies, waarvan de koers wordt genoteerd, naar een voor de notering door het beursbestuur op de groote koopmansbeurs aangewezen ruimte.
5. Indien een volgens rooster aan de beurt zijnde bankinstelling niet in staat is tijdig een directeur, onderdirecteur of firmant daar ter plaatse te doen zijn, kan de taak door een niet aan de beurt zijnde bankinstelling worden overgenomen.
6. De volgens rooster niet aan de beurt zijnde bankinstellingen kunnen haar schattingen der koersen aan de commissie van drie bij schriftelijke opgave kenbaar maken.
7. Indien omtrent de bepaling van een wisselkoers de opgaven van ten minste twee leden der commissie overeenstemmen, wordt de koers dienovereenkomstig vastgesteld,

tenzij op grond van de van de andere bankinstellingen ontvangen opgaven anders besloten en behoudens het bepaalde in art. 9.

8. Indien de opgaven van de drie leden der commissie verschillen, wordt een koers vastgesteld, die zoo na mogelijk aan de schattingen der leden voldoet, waarbij de commissie rekening kan houden met de opgaven van de andere bankinstellingen en behoudens het bepaalde in art. 9.

9. Indien tijdens het bepalen van een wisselkoers, hetzij door een der leden der commissie, hetzij door een der andere bankinstellingen een zeker bedrag:

a. wordt gelaten, zonder een koper te vinden, tot een koers lager dan dien waartoe de commissie op grond van de bepalingen van art. 7 en 8 wilde besluiten, wordt de koers genoteerd, waarvoor dat bedrag wordt gelaten;

b. wordt gezocht, zonder een verkoper te vinden, tot een koers hooger dan dien, waartoe de commissie op grond van de bepalingen van art. 7 en 8 wilde besluiten, wordt een koers genoteerd ongeveer één pro mille hooger dan de koers, die voor dat bedrag wordt geboden.

10. Het bedrag, bedoeld in het voorgaand artikel, moet zijn ten minste:

£ 5000 tt. Londen, M. 100.000 tt. Berlijn, Hamburg, Frs. 100.000 tt. Parijs, Zwitserland, Kr. 100.000 tt. Weenen, Kopenhagen, Stockholm.

11. Op werkdagen, waarop de groote koopmansbeurs is gesloten, worden de koersen door de leden der commissie onderling vastgesteld te omstreeks 12 uur, zooveel mogelijk overeenkomstig de bepalingen van dit reglement.

12. Tegen de door de commissie vastgestelde koersen is beroep uitgesloten.

* * *

De bewoordingen, waarin de mededeeling vervat is, wekken den indruk, dat gedacht is aan het geven van wisselkoersen, als bedoeld bij art. 60 W. v. K. en indirect die, bedoeld bij art. 156, al. 2, W. v. K. Is dat wel juist?

Volgens art. 60, al. 2, W. v. K., worden de koersen of prijzen volgens plaatselijke reglementen of gebruiken opgemaakt, terwijl art. 1 zegt, dat uit de handelingen en afspraken ter beurze gesloten de bepaling van den wisselkoers wordt opgemaakt.

Art. 59 W. v. K. zegt, dat de beurs van Koophandel plaats heeft op gezag van het plaatselijk bestuur.

Evenwel, de wet van 4 October 1914, Stbl. 445, houdende bepalingen betreffende den geld- en fondsenhandel (de Beurswet '14) onttrekt den geld- en fondsenhandel aan het plaatselijk gezag. Art. 1 dier wet toch luidt: „Onder beurzen in den zin dezer wet worden verstaan alle Nederlandsche beurzen van Koophandel, voor zooverre zij bestemd zijn voor den geld- en fondsenhandel, ook wanneer zij niet op gezag van het plaatselijk bestuur worden gehouden, alsmede alle veilingen van fondsen.”

en art. 2, I: de beurzen staan onder toezicht van onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel. 1)

II: in verband met het toezicht in het eerste lid bedoeld, is onze genoemde Minister bevoegd voorschriften te geven of te doen geven omtrent: 1° opening en sluiting der beurzen; 2° de noteringen en de wijze, waarop ter Beurze zaken worden gedaan, een en ander voor zooveel nodig onder afwijking van de voor eenige beurs bestaande reglementen van het plaatselijk bestuur of van eenige vereeniging.”

De Beurswet onttrekt aldus de beurzen voor den geld- en fondsenhandel aan het plaatselijk gezag en plaatst ze onder dat van den Minister van Landbouw, Handel en Nijverheid 1), die bevoegd is voorschriften te geven of te doen geven o.m. omtrent de noteringen. Hierbij zij vooreerst op te merken, dat de Kamer van Koophandel niet het plaatselijk bestuur vormt; de opgaven van wisselkoersen, als gemaakt door 3 bankiers volgens een reglement, op verzoek van de Kamer van Koophandel bekend gemaakt, kunnen derhalve niet gelden als bepalende de wisselkoersen conform art. 59 W. v. K. En vervolgens rijst de vraag of, in verband met de Beurswet '14, eenige

personen zijn of eenige corporatie gerechtigd is noteringen te maken en te publiceren, en wel een corporatie, welke in October '14 nog geen reglementen dien-aangaande had. Het antwoord kan niet anders luiden dan ontkennend, tenzij op gezag van den Minister. De Amsterdamsche Bankiersvereniging is of drie leden er van zijn derhalve onbevoegd wisselnoteringen te maken en te publiceren.

Een tweede vraag rijst, en wel in verband met art. 3, I: 1°. der Beursvoorschriften '14 (vastgesteld door den Minister van Financiën bij besluit van 15 Januari '15 en opgenomen in de Nederl. Stcrt. van 16 Januari '15), waarbij als beurs voor den geld- en fondsenhandel wordt aangewezen, voor alle beurs-affaires, behalve die genoemd sub 2°. en 3°. van dat artikel, de groote beurszaal in het gebouw van de Vereeniging voor den Effectenhandel te Amsterdam; de vraag nl. rijst, waar een eventueele notering moet worden opgemaakt of wel, waar „de handelingen en afspraken moeten worden gesloten, waaruit de bepaling van den wisselkoers wordt opgemaakt” (art. 60, al. 1, W. v. K.). Uit art. 3, I: 1°. der Beursvoorschriften zoude afgeleid worden, dat een eventueele notering moet worden opgemaakt ter Effectenbeurse, dat de handelingen en afspraken, waaruit de notering wordt opgemaakt, moeten zijn gesloten in de groote beurszaal in het gebouw van de Vereeniging voor den Effectenhandel, en niet op de groote koopmansbeurs, zooals in art. 4 van het reglement van de Amsterdamsche Bankiersvereniging is vermeld.

Dienovereenkomstig wordt ook in de memorie van toelichting bij het ontwerp voor een Effectenbeurswet 1919 van een wisselnotering gesproken, uit te gaan van het (Effecten)beursbestuur; ook voor die zaken (handel in wissels) kan het Beursbestuur, aldus wordt in die memorie gezegd, regelend optreden, b.v. een notering instellen. Tevens wordt daarbij gezegd, dat, wanneer bij een Beurswet een bijzondere regeling voor de effectenbeurs wordt voorgeschreven, de art. 59—61 W. v. K. en de daarin aan het plaatselijk gezag opgedragen bevoegdheden hierop niet van toepassing kunnen blijven.

Het reglement zelf geeft ook aanleiding tot eenige opmerkingen. Vóór den oorlog werden de wisselnoteringen opgemaakt op de wijze als omschreven in de circulaire van de Vereeniging voor den Geldhandel, d.d. 1909. Bij die circulaire werden alle firma's, welke van den handel in wissels hun bedrijf maken, uitgenoodigd om de noteringen op te maken; de noteringen werden opgemaakt door de Vereeniging voor den Geldhandel en de commissionairs in wissels gezamenlijk. Iedere firma kon derhalve medewerken tot het opmaken van de noteringen.

De volgens het thans gepubliceerde reglement opgemaakte wisselkoersen, worden opgemaakt door slechts drie personen, uit een zeer beperkten kring; en niet midden op de Beurs, doch in een klein, afgesloten hoekje, waar niemand bij kan komen. In het reglement missen we bepalingen omtrent de verantwoordelijkheid, missen we bepalingen omtrent controle, de gelegenheid tot het maken van op- en aanmerkingen, de mogelijkheid van rectificatie, integendeel beroep is uitgesloten.

Het stelsel in het reglement neergelegd is, dat wisselkoersen worden opgemaakt op grond van den naar schatting van drie belanghebbenden laagsten laatkoers van elk devies. Niet wordt genoteerd op grond van de laatkoersen ter open Beurze, doch de koersen van de wissels op de voornaamste omliggende landen, „zooals die tusschen de volgens het reglement door de bankiersvereniging aangewezen bankiershuizen en bankinstellingen worden verhandeld,” derhalve in zeer beperkten kring. Niet worden genoteerd bied- en laatkoersen. Ook is niet genomen het stelsel van noteeren van koersen op grond van de koersen; waartegen in werkelijkheid buitenlandsche remises zijn ver- en gekocht, op grond van de werkelijke, reële koersen,

doch genoteerd worden koersen gegund op den naar schatting laagsten laatkoers, derhalve fictieven, laagsten laatkoers en dat nog wel voor minstens de in het reglement genoemde minima, zijnde groote bedragen. De aldus genoteerde koersen zullen naar alle waarschijnlijkheid hooger zijn dan de reële koersen, want laatkoersen en nog wel voor groote bedragen in eens zijn hooger dan de koersen, waartegen affaires worden gedaan. Nu zoude een notering van wisselkoersen, opgemaakt op grond van fictieve laatkoersen voor groote bedragen niet zooveel beteekenis hebben, wanneer art. 156, al. 2, W. v. K. niet voorschreef, dat wissels in buitenlandsche munt getrokken op in ons land wonenden, moeten betaald worden in Hollandsch geld, de vreemde munt omgerekend tegen den geldenden wisselkoers van den vervaltijd.

Wel zoude een omrekening van een buitenlandschen wissel tegen de volgens het betreffende reglement opgemaakte notering, zeker aanvechtbaar zijn, aangezien die notering slechts verband houdt met fictieve laatkoersen en niet weergeeft de geldende wisselkoersen, aangezien een notering opgemaakt volgens een reglement, bekend gemaakt op verzoek van de Kamer van Koophandel, niet is een notering opgemaakt ingevolge opdracht van de betreffende autoriteit, zijnde noch de Kamer van Koophandel, noch het plaatselijk bestuur; de notering verkregen als thans bekend gemaakt, opgemaakt wordt door, in verband met art. 2 der Beurswet '14 daartoe niet gerechtigden en aangezien een notering, opgemaakt ter plaatse en op de wijze als in het reglement omschreven, in verband met art. 3 der Beursvoorschriften, niet is opgemaakt ter juiste plaatse.

Doch het gevaar is groot, dat desniettenstaande de wissels in buitenlandsche munt omgerekend worden tegen de koersen als opgemaakt en bekend gemaakt door drie bankiers volgens het gepubliceerde reglement. In dat geval zouden de wissels omgerekend worden tegen hoogere koersen voor de buitenlandsche valuta dan de werkelijke koersen; het gevolg daarvan is, dat de betrokkenen d.w.z. de fabrikanten, grossiers, importeurs, winkeliers, enz. hier te lande voor de buitenlandsche valuta meer moeten betalen dan bij de werkelijke koersen, dat zij derhalve te veel betalen. Aan wie dat te veel betaalde ten goede komt, kunnen we laten rusten.

Al moge men met het opmaken en publiceren van wisselkoersen gegrond op naar schatting laagste laatkoersen in kleinen kring voor groote bedragen niet de bedoeling gehad hebben, dat die koersen zouden gelden als omrekeningskoersen, de vraag blijft, welke bedoeling wel voorgezeten heeft met het opmaken en publiceren van wisselkoersen op de wijze als in dat reglement omschreven.

Een beeld van den stand der buitenlandsche valuta kunnen geschatte laatkoersen van enkelen moeilijk geven; men diene daarvoor op te geven de bied- en laatkoersen ter open markt, of wel de koersen, waartegen de affaires worden gedaan. Ook wordt geen beeld van het verloop der markt gegeven; daarvoor zouden de bied- en laatkoersen ter open markt op verschillende tijdstippen of wel de koersen van de gedurende verschillende tijdvakken per dag gedane affaires kunnen dienen.

Wat met het bekend maken van het reglement voor het opmaken van de wisselkoersen — welke onder diverse opschriften in de verschillende bladen verrekenden zonder vermelding van bron — is gewonnen, is dat we nu weten door wie en hoe die opgaven te Amsterdam worden gemaakt en verstrekt en wat ze beteekenen.

Wat tot het bekend maken van het betreffende reglement genoopt heeft, heeft men daarbij niet kunnen lezen.

v. L.—D.

1) Bij latere wijziging, de Minister van Financiën.

BODEMVRAAGSTUKKEN.

Er is in de oorlogsjaren een grootere verwijdering gekomen tusschen de bevolking in de steden en de bewoners van het platteland. Beide groepen hebben elkaar nog nooit goed verstaan, omdat hun belangen niet immer samengingen, doch in de laatste jaren is dit veel erger geworden, waarin verandering dient gebracht, om aan de nadeelige gevolgen van die min of meer vijandige gevoelens te ontkomen.

De gemiddelde bewoner van het platteland beschouwde steeds vrijwel elken stedeling als een klaplooper, die leefde en teerde op kosten van den boer. De stedelingen, waarmee hij in den regel in aanraking kwam, belastingambtenaren, pachtheeren, allerhande kooplieden, winkeliers en handelaars, hebben in opvolgende generaties door hun gedrag hem, misschien in zekere mate niet geheel ten onrechte, die overtuiging bijgebracht.

De stedeling heeft op den boer steeds neergezien als op zijn mindere in ontwikkeling en beschaving en het ergste scheldwoord, dat men in menige stad iemand kan toewerpen, is dat van „boer”. Beide groepen hebben nooit veel moeite gedaan elkaar beter te begrijpen, terwijl bij menige gelegenheid sterker de aandacht werd gevestigd op hetgeen scheidde, dan op wat bond.

Gedurende de oorlogsjaren is in allerlei toonaarden door de stedelingen op de boeren afgegeven en dezen hebben zich niet minder malsch uitgelaten over de grieven, die ze tegen de stadbewoners meenden te kunnen aanvoeren, in verband met de distributie en al wat daarmee samenhangt. Zij, de boeren, hebben allerhande maatregelen mee helpen moeten uitvoeren, waarvan ze de bedoeling noch de reden begrepen, omdat ze regelrecht ingingen tegen hetgeen volgens hun eenvoudig verstand noodzakelijk was. Zij hebben als producenten heel veel ellende beleefd van de distributie en heel weinig genot.

Door de steeds stijgende prijzen en de sterke vraag naar zijn waren, in vele waarvan schaarschte was, heeft de boerenstand heel goed geboerd in de afgelopen jaren. De verhalen over door de boeren gemaakte oorlogswinsten zijn echter sterk overdreven, waarbij dan vaak als maatstaf werd genomen het prijsverschil van de verschillende artikelen met voor den oorlog, terwijl meestal werd vergeten te wijzen op de totaal gewijzigde verhoudingen in verband met productiekosten, e.d. De oorlogsprijzen van erven en landerijen waren ook een gewilde vergelijking in tendentieuze krantenberichten, alsof deze winst betekenen alleen voor den boer. Hoogstens wordt er uit bewezen hoe hoog, in verband met onzen nood, de productiviteit van een bepaald complex landerijen in geld wordt uitgedrukt.

De meeste Nederlanders hebben van onze agrarische toestanden slechts een flauw begrip. Er zijn er maar weinigen, die weten, dat omtrent het gebruik van den Nederlandschen bodem — naar men in de Jaarcijfers kan naslaan — het volgende beeld is te geven:

H.A.	Gebruikers	Eigenaars	Pachters
+ 100	216	137	79
75—100	447	165	282
50—75	2.831	1.082	1.769
40—50	3.532	1.372	2.160
30—40	6.531	2.663	3.898
20—30	13.734	6.440	7.294
10—20	30.821	16.183	14.658
5—10	41.439	23.097	18.342
3—5	33.697	18.181	15.516
2—3	29.062	14.995	14.067
1—2	46.846	22.079	24.767
	209.156	106.324	102.832

Uit deze cijfers blijkt voorts, dat ongeveer de helft van den in cultuur gebrachten Nederlandschen bodem niet door de eigenaars in eigen beheer wordt bewerkt, doch wordt verpacht. Naar de provinciën krijgt men het volgende beeld van het totaal:

	Eigenaars	Pachters
Groningen	8.447	4.407
Friesland	6.822	12.587
Drente	7.641	6.937
Overijssel	15.252	7.221
Gelderland	20.004	16.072
Utrecht	2.791	3.558
N.-Holland	7.018	9.871
Z.-Holland	6.055	11.545
Zeeland	2.473	6.939
N.-Brabant	18.366	14.286
Limburg	11.455	9.409

Wat den boereigendom betreft, maken Groningen en Overijssel het beste figuur, Friesland, Z.-Holland en Zeeland het slechtste.

In deze cijfers ligt het geheele landbouwprobleem opgesloten. De meest gangbare pachtcontracten loopen hoogstens 5 à 6 jaar, zoodat sedert 1914 de meeste pachtcijfers zijn herzien en voor een deel de hoogere bedrijfswinsten in verhoogde pachten zijn opgebracht. Naarmate de termijn van inhuren korter bij 1914 lag of juist in dat jaar bij 5 tot 6-jarig contract is de meerdere bedrijfswinst geheel in het voordeel van den pachter, die echter met schrik denkt aan den tijd, dat zijn huur om is en dan weer zal moeten inhuren, hetzij publiek of ondershandsch, doch hij is wel overtuigd, dat dit tegen een prijs zijn zal, die hem bij gelijkblijvende conjunctuur weinig kans op ondernemerswinst biedt. Loopt de conjunctuur echter terug, dan teert hij in, gelijk dat zijn vader en grootvader in de jaren tusschen 1875 en 1895 hebben gedaan en dat onzen boerenstand toen zoozeer heeft verarmd.

Van de gepachte gronden tot 10 H.A. per gebruiker worden er vele jaarlijks onderverpacht. De kleinere gebruikers zijn er wel het slechtst aan toe geweest in den crisistijd, want zij hebben in de geboden pacht-sommen reeds de crisisprijzen verdisconteerd gezien en naar verhouding geen winstkansen gehad. De positie van den pachter der losse landerijen is dooreengenomen niet beter geweest in de jaren 1914—1918 dan voor dien tijd. Eerder het tegendeel. Veel meer dan een ruim dagloonersbestaan hebben ook in de afgelopen 4 jaren de kleine pachters niet gekend.

Een groot deel van de der plattelandsbevolking toegedichte oorlogswinsten is naar de steden teruggevloeid. Eensdeels door handelaren, kooplieden, slagers e.d., anderdeels in den vorm van belangrijk hoogere pacht-sommen. Het grootste gedeelte van den verpachten Nederlandschen bodem toch is het eigendom van rijke stedelingen, hetzij als familie-erfgoed verworven of indertijd in de crisisjaren der vorige eeuw van den achteruitgeboerden Nederlandschen landbouwer voor een prijsje gekocht als een solide geldbelegging, of genomen tegen de hypotheek, die bij de terugloopen-de conjunctuur den houder ten slotte te zwaar bleek.

De boeren met eigen plaatsen hebben hun positie in de afgelopen jaren zeer kunnen versterken. Zij, wier bezit belast was, hebben kunnen aflossen en zij wier goed reeds vrij was, zijn in de gelegenheid geweest de winsten op zij te leggen voor hun kinderen en voor de kwade dagen, die ongetwijfeld ook weer komen zullen. Wie weet hoe spoedig reeds.

Zooals reeds meer is opgemerkt, hebben landbouwers, die nu tegen hoge prijzen landerijen hebben gekocht, hetzij voor zichzelf of voor hun kinderen, dom gedaan, daar de prijzen ongeveer hun hoogste punt hebben bereikt en na eenigen tijd stilstand neiging tot dalen zullen vertoonen, in verband met de veranderde omstandigheden, door den vrede geschapen. Zij hadden beter gedaan met zich te onthouden en liever pachter te blijven, dan tegen fancy-prijzen te koopen. Want deze crisisperiode bergt alle gevaren voor de toekomst in zich. Een boedelscheiding of een koop in deze tijden kan later beslissend zijn voor het lot van menigen jongen boer, die met trotsch enthousiasme op vaders plaats zich installeert, niet denkend aan den tijd, dat hij wellicht nauwelijks in staat zal

zijn de hypotheekrente op te brengen, die hij nu klein rekent in verhouding tot de uitkomsten van het bedrijf. De geschiedenis herhaalt zich en hoe talloos velen zijn in de tachtiger en negentiger jaren der vorige eeuw het slachtoffer geworden van hun onjuist optimisme en de niet voorziene algemeene groote prijsdaling op 't gebied van landbouw en veeteelt.

Dat de prijzen zoo hoog zullen blijven als ze thans zijn, verwacht wel schier niemand en welke gevolgen de wederopbouw met zich zal brengen valt moeilijk te beoordeelen. Wel staat o.i. vast, dat bij den grooten achterstand in de productie, men zich over de geheele wereld op de voortbrenging zal toelagen. Binnen enkele jaren zou men daardoor wel eens een overproductie kunnen hebben, die ook hier ernstig zal worden gevoeld na de jaren van voorspoed in den landbouw. Vooral geldt dit wanneer Rusland eens spoedig rustig werd.

De eerlang te benoemen Staatscommissie tot herziening van het pachtcontract zal dan ook voor een breede taak gesteld worden, wil ze voor de toekomst de lijnen aangeven, waarlangs de te verwachten moeilijkheden kunnen worden opgelost. Veel aandacht zal moeten worden geschonken aan verbetering van den grond en verhooging van de productiviteit. De pachter zal recht moeten krijgen op zijn aandeel daarin en mag niet meer voor het feit kunnen worden gesteld als, thans nog maar al te vaak gebeurt, dat hij de vruchten van zijn werk vrijwel geheel door den verhuurder ziet ingepalmd, doordat deze na afloop van het contract een veel hogere huur vraagt, terwijl hij nog groote kans loopt om verjaagd te worden, als hij voet bij stuk tracht te houden, d.w.z. de billijkheid betracht, wil zien. De afwatering van zure gronden, waarvan er nog zooveel in ons land zijn, is ook een punt van ongemeen belang. Het zal in de toekomst niet meer mogen voorkomen, dat een paar onhandelbare eigenaars de ruilverkaveling en bemaling van een geheel gebied kunnen tegenhouden, zooals tot nu toe nog het geval is geweest.

Het vraagstuk van den boereneigendom is ook klemmend. Dat de helft van den in cultuur gebrachten bodem verpacht wordt, kan onmogelijk bevorderlijk zijn aan de productiviteit. Er moet in onze wetgeving de mogelijkheid worden geschapen, dat een pachter op niet te bezwarende voorwaarden desgewenscht eigenaar-gebruiker van het gepachte kan worden. Wat kan geschieden in den trant van de wet op de uitgifte van grond aan landarbeiders. In verband daarmee zal het boerenerfrecht herziening behoeven en zoodanig geregeld moeten worden, dat economische versnippering van hetgeen bij elkaar hoort, zooveel mogelijk wordt vermeden.

Dank zij ook den steun van de Regeering zijn landbouw, tuinbouw en veeteelt de laatste 25 jaren buitengewoon vooruitgegaan en behooren deze op 't oogenblik tot de bloeiendste bedrijven van ons land, mede voor een groot deel het gevolg van bijzondere omstandigheden. Met onderwijs en voorlichting is de boer echter op den duur niet geholpen. Hem moeten ook de gelegenheid en de middelen worden verschaft om het geleerde met vrucht in toepassing te brengen. En daarvoor is in de eerste plaats noodig de bestaanszekerheid, die niet noodwendig aan den eigendom behoeft gebonden te zijn. Het pachtcontract kan echter zoodanig worden geregeld, dat na afloop van den termijn de pachter niet willekeurig kan worden verdreven. Dit beneemt de liefde tot het bedrijf en belemmert de intensieve cultuur van den bodem. De versnippering van den grond, uit een economisch oogpunt reeds verwerpelijk, bevordert ook den trek van het platteland naar de steden van jonge mannen, die anders stellig boer zouden zijn geworden, maar zich niet hebben willen wagen aan de risico's van het bedrijf, in verband met bezwarende omstandigheden, waaronder het vaak moet worden uitgeoefend. In de rijen van het intellectueele proletariaat vindt men

tal van boerenzoons; veel meer dan menigeen oppervlakkig wel denkt. Hun aantal zou beduidend minder zijn, wanneer de individueele vooruitzichten in het bedrijf, waarin ze zijn geboren, beter waren. Het toeval speelt daarbij thans een te groote rol.

Met het vorenstaande hebben wij verschillende vraagstukken aangeroerd, die door de instelling van een Staatscommissie aan de orde zullen worden gesteld, tenzij haar taak wordt begrensd tot de herziening van het pachtvraagstuk, hetwelk in de Tweede Kamer door den heer Deckers is gevraagd. Doch de verschillende problemen hangen zoo nauw met elkaar samen, en vragen om strijd zoo dringend om afdoende voorziening, dat een oplossing van het eene, zonder dat men op het terrein van het andere komt, niet wel mogelijk schijnt. Het lijkt ons daarom geraden, dat zooveel mogelijk wordt getracht voor het geheele complex vraagstukken in zijn samenhangend verband een bevredigende oplossing te vinden.

De tijden lijken ons nu rijp voor het oplossen dier verschillende belangrijke problemen en het is te wenschen, dat daarmee niet te lang wordt gewacht.

B. KNOL.

DE FINANCIËELE PLANNEN DER REGERING.

In de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, nopens Hoofdstuk I der Staatsbegrooting, heeft de Regeering thans een uiteenzetting gegeven van hare financieele plannen, die meer dan hetgeen schriftelijk en mondeling aan de Tweede Kamer werd medege-deeld als een afgerond geheel mag worden aange-merkt. Een overzicht der plannen volgt hieronder.

Berekend wordt in de eerste plaats, dat oogenblikkelijk benodigd is een bedrag van f 89.900.000.

Dit bedrag wordt gevonden als volgt:

Tekort begrooting 1919	f 39.000.000
Mogelijk overschot op de raming van verschillende middelen	„ 10.000.000
Blijft	f 29.000.000

Hierbij komen de kosten van

a. onderwijs:	
méer aan salarissen	f 25.000.000
nieuwe Lager Onderwijswet	„ 7.000.000
middelbaar en hooger onderwijs „	1.100.000
verdere onderwijsdoeleinden	„ 1.900.000
	„ 35.000.000
b. sociale verzekering:	
méer aan ouderdomsrenten	f 13.000.000
invaliditeitsbijdrage	„ 12.000.000
vrijwillige verzek. en Radenwet „	900.000
	„ 25.900.000

Totaal

Tot dekking wenscht de Regeering te bestemmen:
1. de reeds in haar antwoord aan de Tweede Kamer genoemde belastingen (waarbij de voorgedragen effectenbelasting vervangen wordt door een verdubbeling van de beursbelasting):

verhoging inkomsten- en vermogensbelastingen ..	f 35.000.000
verhoging beursbelasting en quitantiezegel	„ 4.250.000
herschattning en verhoging personeele belasting	„ 2.500.000
verhoging gedistilleerd accijns	„ 1.750.000
plaatskaartenbelasting ..	„ 2.000.000
	f 45.500.000

2. het voordeelig verschil te verkrijgen door de successiebelasting in haar geheel aan het Leeningfonds ten goede te doen komen, doch daartegenover alle thans geheven

Transporteeren .. f 45.500.000

Transport	f 45.500.000
en voorgestelde opcenten voor den gewonen dienst te bestemmen	„ 9.100.000
3. verderenieuwebelastingen:	
tabak, sigaren en sigaretten	f 20.000.000
fiscale herziening invoer- rechten	„ 13.500.000
cacaobelasting	„ 1.000.000
	„ 34.500.000
	f 89.100.000

Aan het Leeningsfonds zullen dus volgens dezen opzet ten goede komen de Oorlogswinstbelasting en de Verdedigingsbelastingen, voor zooveel niet voor directe crisisuitgaven te bezigen, en voorts de Successiebelasting. Medegedeeld wordt, dat deze laatste belasting tegelijk, voor zooveel de zijlijn betreft, belangrijk zal worden verhoogd. De opbrengst zal hierdoor stijgen van f 25.400.000 tot f 40.400.000.

De verhoogingen der directe belastingen vormen van dit geheel een belangrijk deel. In de Memorie wordt dienaangaande opgemerkt.

„Het staat voor de Regeering vast, dat, afgescheiden van de hierna te noemen verhooging van de grondbelasting en belasting op den vermogensaanwas, hiermede de uiterste grens van de directe belastingheffing is bereikt. Zij acht het onmogelijk ten deze nog verder te gaan, wil men voorkomen, dat kapitaalvorming en productie hoogst ernstig zullen belemmerd worden. Reeds volgens de plannen der Regeering kan het percentage, dat van het inkomen aan directe belastingen zal betaald moeten worden, stijgen tot 35 ten honderd. Wordt het inkomen enkel uit vermogen getrokken dan kan dit percentage nog belangrijk hooger worden. Becijferingen hebben aangetoond, dat, bij opvoering der progressie tot 50 pCt. van hetgeen wordt genoten boven een bedrag van f 420.000, slechts een meerdere bate van f 6.800.000 uit de inkomstenbelasting zou verwacht kunnen worden. Doch dan zouden inkomens uit arbeid van onderscheidenlijk f 450.000, f 500.000 en f 1.000.000 aan Inkomsten- en Vermogensbelastingen (met inbegrip van de opcenten) en aan Verdedigingsbelastingen respectievelijk 42½, 45 en 56% pCt. moeten opbrengen en inkomens uit vermogen respectievelijk 57, 60 en 72 pCt. Rekent men daarbij hetgeen verschuldigd is aan Personeele belasting, Gemeentelijke belastingen en Provinciale opcenten, dan is het duidelijk, dat men tot een ondragelijken last voor de hoogste inkomens zou geraken en dit zonder voldoende resultaat voor de schatkist.”

Het bovenstaande geldt, als gezegd, uitsluitend de meest dringende behoeften. Naast deze zal echter binnenkort in een reeks van andere uitgaven moeten worden voorzien. De Regeering noemt als zoodanig: andere sociale maatregelen, verhooging van salarissen en pensioenen, regeling de rechtspositie van de ambtenaren, bijdrage aan het Zuiderzeefonds, aanleg en verbetering van scheepvaartkanalen, wegen en spoorwegen. De Regeering meent het totaalbedrag in de eerste jaren te moeten stellen op f 60.000.000, waarvan een belangrijk deel — genoemd wordt op zijn minst f 30.000.000 — zeer spoedig noodig zal zijn.

Dit eerste bedrag van f 30.000.000 wil de Regeering vinden uit:

- een belasting op weeldeartikelen;
- eene belasting op facturen, cognossementen en vrachttarieven;
- een belasting op de registratie van vee;
- een reclamebelasting;
- een belasting op lucifers.

Slechts voor de eerstgenoemde belasting, die op weeldeartikelen, wordt een raming (f 10.000.000) gegeven.

De overige f 38.000.000, die dus niet dadelijk noodig zullen zijn, meent de Regeering te kunnen vinden uit de verhooging der grondbelasting ad f 10.000.000 en voor de rest uit de veelbesproken belasting op thee en koffie, welke dus thans op de laatste plaats wordt gesteld. Intusschen acht de Regeering het moeilijk denkbaar, dat aan deze belasting ontkomen zal kunnen worden.

„Onbillijk kan het niet worden geacht, dat waar de overige belastingen tot de uiterste grens zullen zijn opgevoerd en zoo kostbare en ingrijpende maatregelen zullen genomen worden om de levensvoorwaarden van de minder bevoorrechten te verbeteren, ook van de arbeiders, in den vorm van de hierbedoelde verbruiksbelastingen, eene offering wordt gevorderd ter voorziening in de nooden van de schatkist, ontstaan door de zich zoo ver uitstrekende overheidszorg voor de arbeiders zelve. Niettemin zal slechts de onvermijdelijkheid tot deze heffingen dringen.”

Aangeteekend zij nog, dat de Regeering haar uiteenzetting begint met er op te wijzen, dat op het oogblik alle ramingen niet dan met voorbehoud moeten worden aanvaard. Ook voor de bestaande begroting geldt dit, waarbij in het bijzonder op de militaire uitgaven wordt gewezen.

Aan het denkbeeld eener heffing in eens worden vervolgens enkele beschouwingen gewijd.

Ook de Regeering is overtuigd van de wenschelijkheid de gedurende den oorlog aangegane leeningen binnen korten tijd af te lossen. Het totaal der crisisleeningen zal vermoedelijk f 1,5 milliard belopen. Voor rente en aflossing in 40 jaar zal benodigd zijn f 82.175.000 per jaar. De Regeering stelt thans voor deze aflossing te doen afloopen in 20 tot 25 jaar, in verband waarmede zij voorstelt jaarlijks f 97.400.000 in het leeningsfonds te storten. Hiervoor worden aangewezen:

de opbrengst der gewijzigde verdedigingsbelastingen	f 35.000.000
de verhoogde successiebelasting	„ 40.400.000
de belasting op vermogensvermeerdering, anders dan door erfenis	„ 15.000.000
de opcenten op den suikeraccijns	„ 7.000.000
	f 97.400.000

De Regeering voegt hieraan toe, dat naar haar oordeel een aflossing der crisissschuld binnen een termijn als zoeven genoemd, aan de in billijkheid te stellen eischen voldoet en den toets eener goede financiële politiek kan doorstaan. Zij geeft aan deze oplossing verre de voorkeur boven die eener heffing in eens, welke, werd zij op een belangrijk bedrag bepaald, naar het oordeel der Regeering zeer ernstige bezwaren zou meebrengen.

* * *

Een tweede punt, waaromtrent in de Memorie mededeelingen worden gedaan, raakt de verhouding tusschen den Minister van Financiën en de verdere leden van het Kabinet inzake de verantwoordelijkheid voor maatregelen, welke voor den Staat financiële lasten medebrengen. De paragraaf aan dit vraagstuk gewijd, luidt in haar geheel als volgt:

„Het is hem onverklaarbaar hoe men uit zijn uitlatingen in de Tweede Kamer heeft kunnen opmaken, dat hij lijdzaam wenschte toe te zien bij het doen van voorstellen door zijn ambtgenooten, die tot belangrijke uitgaven zouden kunnen leiden. Juist omgekeerd heeft hij te verstaan gegeven, dat hij daarover wenscht mede te spreken en wel vóór dat de voorstellen publiek worden, opdat binnenskamers kunne worden gedebatteerd over de al of niet noodzakelijkheid dier uitgaven. En eerst dan, wanneer na overleg de noodzakelijkheid dier uitgaven ook voor hem vaststaat, acht hij het zijn taak voor dekking dier uitgaven zorg te dragen. Het wilde hem voorkomen, dat strijd over de vraag of een, door een der Ministers voor te stellen uitgave, waarvoor op de begroting geen geld is toegestaan, zal worden gedaan, niet voor de Staten-Generaal moet worden gebracht, doch in den Ministerraad moet worden beslist. Zal de homogeniteit, niet alleen in naam, maar ook in werkelijkheid bestaan, dan is voorafgaand overleg over het doen van uitgaven noodzakelijk. De Staten-Generaal moeten weten, dat, als zij een wetsvoorstel behandelen, waaruit financiële gevolgen voortvloeien, de gelden voor de uitvoering aanwezig zijn of te rechter tijd aanwezig zullen zijn. Evenzoo behoort iedere Minister alvorens beslissingen te nemen, die belangrijke financiële gevolgen hebben, vooraf zijn ambtgenoot van Financiën te raadplegen. Daartoe moet aan den Minister van Financiën het recht gegeven worden om de belangrijkheid der te nemen beslissingen te beoordeelen. En bij verschil van opinie dient de zaak aan het oordeel van

de Ministers gezamenlijk te worden onderworpen. Een recht van veto alleen aan den Minister van Financiën toe te kennen, zou niet steunen op de Grondwet; in abstracto zou misschien uit de zelfstandigheid der Ministers het recht tot het nemen van allerlei beslissingen kunnen worden afgeleid, doch de eisch der homogeniteit legt hier beperkingen op. In geval van ernstig bezwaar van den Minister van Financiën tegen een te nemen maatregel, die naar zijn meening te grooten druk op de schatkist zou leggen, zou de verantwoordelijkheid hem te zwaar kunnen worden en zou hij zich geroepen kunnen voelen heen te gaan. Het Kabinet heeft zich bij de beschouwingen van den Minister van Financiën in dezen geheel aangesloten en daarom besloten:

1°. dat alle wetsontwerpen en andere voorstellen, die bij de leden van den Ministerraad in circulatie worden gegeven, in de eerste plaats worden toegezonden aan den Minister van Financiën;

2°. dat bij het schriftelijk of mondeling overleg met de Staten-Generaal geen toezeggingen, welke tot vermeerdering van de staatsuitgaven kunnen leiden, worden gedaan dan na goedkeuring van den Minister van Financiën of den Raad van Ministers;

3°. dat geen wijzigingen in wetsontwerpen door een Minister worden aangebracht, noch amendementen worden overgenomen, indien die wijzigingen of amendementen tot verhooging van de staatsuitgaven kunnen leiden, een en ander behoudens voorafgaande goedkeuring van den Minister van Financiën of van den Raad van Ministers;

4°. dat maatregelen of regelingen, welke belangrijke financieele gevolgen zullen hebben, ook al zijn de benodigde gelden op de Staatsbegroting beschikbaar, niet worden getroffen dan nadat overleg is gepleegd met den Minister van Financiën en, indien bij dezen bezwaren zijn gezezen, dan na goedkeuring van den Raad van Ministers.

De Minister van Financiën vleit zich, dat, na bovenstaande uiteenzetting, de vrees van sommige leden over zijne veronderstelde lijdzaamheid zal zijn weggenomen."

AANTEKENINGEN.

Handelsverkeer tusschen Nederland en het bezette Rijngebied. — In de Handelsberichten van 16 Januari j.l. werd de eenigszins opzienbarende mededeeling gedaan, afkomstig van den consul te Düsseldorf, dat het opperbevel der geallieerden bekend gemaakt had, dat het handelsverkeer tusschen Nederland en het bezette Rijngebied toegelaten zal zijn, onder voorbehoud eener uitbreiding van het douanetarief. Deze laatste toevoeging was niet duidelijk en de consul, om opheldering gevraagd, liet weten, dat ook in de handelskringen te zijner plaatse deze toevoeging niet goed begrepen werd. Wij hebben ons ter zake gewend tot een medewerker te Parijs, die daarop antwoordt, dat aangaande het voorbehoud der uitbreiding van het douanetarief geen mededeelingen gedaan werden; het Grand Quartier Général verstrekte evenwel de navolgende inlichtingen: handelszaken tusschen Nederland en den linker Rijnsoever worden toegestaan na voorafgaande vergunning. Het verzoek daartoe moet in viervoud worden ingediend bij het „Comité Interallié" te Luxemburg, waarbij op te geven zijn afzender, aard der goederen, waar de transactie over loopt, aantal en gewicht der colli, station van verzending en station van bestemming. De geadresseerde moet zich dan nog eerst verplicht hebben de waren niet verdér te exporteeren alvorens vergunning tot invoer gegeven kan worden.

Goederenaanvoeren ten verbruike in Nederland. — De Uitvoerende Commissie der N.O.T. heeft een belangrijk overzicht gepubliceerd, dat dienen kan om zich een voorstelling te maken der goederen, die Nederland uit het buitenland ontvangt. In de mededeeling der N.O.T. is allereerst een lijst, rubriek B, gegeven, zijnde de staat van rantsoenen, die voor de daarin vermelde artikelen door de Geassocieerden voor aanvoer in Nederland voor den tijd van één jaar toegekend zijn. In het vorig nummer is reeds verwezen naar de mededeeling, ten dezen gedaan door de Regeering, welke voorkwam in de dagbladen

van 9 dezer; naar de Uitvoerende Commissie doet opmerken, zijn inmiddels nog eenige verbeteringen in de lijst aangebracht. Wij laten deze gerectificeerde opgave hier volgen.

Lijst van goederen, vallende onder rubriek B.

Artikel	Jaar-rantsoen in tonn. v. 1000 K.G.	Artikel	Jaar-rantsoen in tonn. v. 1000 K.G.
Aluminium (incl. artikelen)	20	Nikkelalleges	100
Antimonium regulus	200	Nikkeldraad voor elektrische do-leinden	10
wit metaal en andere lager-(antifricctie-)metalen	100	Nikkelzouten	8
letter-(type-)metaal	100	Noten en pitten	2000
Asbest (incl. artikelen)	800	Oliën en vetten (eetbare en technische) incl. oliehoudende zaden en zeep tegen olievaarde	80000
Asphalt	1000	Paraffine en andere was-soorten	2500
Bauwstenen	2000	Petroleum	140000
Benzine en naphtha	14000	Pyriet (anders dan kunstm.)	10000
Bont	300	Planten-ezels	1500
Borax en Boorzuur	1200	Rijst, mout, manioca, arrow-root	70000
Cacaobonen	9000	Rubberartik. (beh. banden)	800
Calcium Carbide	8000	Slijpmiddelen:	
Castorolie (wonderolie)	250	amaril, corundum, alundum, carborundum	100
Cocosgarens	1200	slijpsteen	400
Conserven	1000	schuurpapier en -linnen	100
Die-lijk haar en borstels	100	Smeerolie	14000
Gesolie	3000	Spiritus (ruw, 50 pCt.)	10000
Gommen (harde)	500	Tabak (ruw)	33000
Granen voor broodbereiding	600000	Tannine- en chroomheuden-de stoffen, niet voor looien	480
Grafiet, enz.	175	Terpentijn	3500
Hars	5000	Tin	1000
Hennep, ruw	6000	Veevoeder:	
Hennepgarens en -artikelen	6000	mais	500000
Honing	1000	andere soorten	250000
Jute, ruw	12000	Vernissen en lakken	300
Jute-garens en -artikelen	10000	Vilt (geen wol bevattend)	900
Kapok	1500	Vruchten (krenten, vijgen, deldels en rozijnen)	17500
Katoen (ruw, „linters" en afval)	27000	Vruchten (sinaasappelen)	10000
(garens, draad e. d.)	10000	citroenen	4000
(manufacturen)	10000	Whisky, cognac en rum	400
Kinabast	50	Wol:	
Koffie	40000	ruw, afval, kunstwol, „tops", „noils" (tegen zuivere wolvaarde)	4250
Koper en -legeringen	6000	garens	2000
Koperen artikelen	4000	manufacturen	3750
Kopersulfaat	1000	Zijde en zijden artikelen	300
Kurk	1500	Zwavel	1500
Kunstmeststoffen:		Huiden, leder en looistoffen*)	—
Phosphaten	100000		
Superphosphaat	75000		
Pyriet	55000		
Nitraten	165000		
Levetraan	20		
Lood (incl. artikelen)	8000		
Magnesiet (ruw)	4000		
Mica en Micraniet	4		
Nikkel	25		

*) afzonderlijk geregeld, te vernemen van Afd. II. N. O. T.

Vervolgens wordt gegeven — als lijst van goederen, vallende onder rubriek C — een overzicht der z.g. „nil-rations": artikelen, waaromtrent de N.O.T. de verplichting op zich heeft genomen, dat zij in het geheel niet zullen worden aangevoerd; naar men in de bekendmaking der Uitvoerende Commissie leest, behooren deze goederen tot de zoodanige, welke h.t.l. worden voortgebracht en ook tijdens den oorlog geregeld Nederlandsche exportproducten pleegden uit te maken, of waarvan hier uit anderen hoofde, naar de meening der Geassocieerde Regeeringen, tijdens den oorlog voldoende hoeveelheden voor binnenlandsch verbruik aanwezig waren. Men vindt hierbij echter aangeteekend (d.d. 19 Februari j.l.), dat deze omstandigheden thans niet meer steeds ongewijzigd gelden en onderhandeld wordt alsnog artikelen van deze lijst C afgevoerd te krijgen. Voor enkele kan derhalve in de lijst inmiddels reeds verandering hebben plaats gegrepen. Het kwam ons van belang voor, ook deze rubriek voltallig over te nemen.

Lijst van goederen, vallende onder rubriek C. *)

Aardappelmeel; azijn, azijnzuur, acetaten en aceton; bamboe, riet, rottan (behalve tonkinstokken en bamboe-afval), twijgen en biezen (incl. daarvan vervaardigde artikelen); beenderen; been- en lampzwart; bloed (gedroogd); boter; cacao-poeder en -boter; caseïne (w.o. niet artikelen, daarvan vervaardigd); chichorei; darmen e.d. (incl. kalvermagen en le); eieren, eigeel en eiwitstoffen; gist; glucose (druivensuiker); groenten, groentezaden; kaas; leer-afval; lijm, vischlijm, lijmwater en gelatine (incl. grondstoffen daarvoor); loodwit; melk (gecondenseerd); mosterd; platina; rubber en balata (ruw); schapevachten; specerijen, behalve saffraan, vanille en gember en behalve kleine hoeveelheden

*) Artikelen, op deze lijst voorkomende, kunnen in geconserveerden toestand (in blik of flesch) wel worden ingevoerd.

van alle soorten voor medicinale doeleinden; stroop en melasse; suiker; teer; visch (behalve uit Noorwegen); vischolie (traan) behalve levertraan; vlas; vleesch en gevogelte (waaronder niet varkensvleesch en spek); vruchten (alle soorten, waarvoor geen rantsoen is vastgesteld); zee-wier en zemos; zinkchloride; zinksulfaat; zinkwit; zijde voor zeven.

Goederen, die niet voorkomen bij rubriek B of C kunnen derhalve in onbeperkte hoeveelheden voor binnenlandsch verbruik aangevoerd worden, maar moeten wel aan de N.O.T. geadresseerd worden; voor een aanzienlijk aantal goederen geldt nog, dat bij aanvoer uit de Geassocieerde landen adresseering aan de N.O.T. niet noodig is (rubriek D); in geval van aanvoer van zoodanige goederen uit andere landen dus wel. Voorts zijn nog in een rubriek E gebracht goederen, waaromtrent door de Engelsche regeering is gepubliceerd, dat zij uit Engeland naar alle landen (met uitzondering van die, met welke de Geassocieerde Mogendheden in oorlog zijn geweest) kunnen worden uitgevoerd, zonder dat daartoe een uitvoervergunning vereischt is; deze goederen kunnen evenwel h.t.l. niet N.O.T.-vrij worden aangevoerd. Belangstellenden, die van de beide laatstgenoemde rubrieken willen kennis nemen, die wij hier niet zullen opnemen, vinden deze o.a. afgedrukt in het Algemeen Handelsblad van 20 dezer.

Voorstellen tot wijziging der Federal Reserve Act. — Eind December j.l. zijn door den senator Hichcock en den afgevaardigde Phelan bij het Congres wetsontwerpen ingediend tot wijziging der Federal Reserve Act, waarbij in de eerste plaats tot zekere hoogte wordt tegemoet gekomen aan het in de laatste twee jaren herhaaldelijk geuite verlangen om naast discontoeering van handelspapier ook beleening van effecten en met name van obligaties der nieuwe oorlogsleeningen mogelijk te maken.

Voorgesteld toch wordt, dat de Federal Reserve Board de verschillende Federal Reserve Banks zal kunnen machtigen om boven het thans toegestaan percentage van het kapitaal en surplus der discontoeerende particuliere bank tot een hoogste percentage van 20 pCt. handelspapier te discontoeeren, mits voor het meerdere zekerheid zal worden gegeven in leeningen der Unie, uitgegeven na 24 April 1917 of in schatkistbiljetten.

Aan den wensch is dus niet volledig tegemoet gekomen. Het is echter een stap in de verlangde richting. Tegelijk worden enkele kleinere wijzigingen voorgesteld. Zoo wordt ingetrokken de bepaling, dat oudleden van den Fed. Res. Board niet binnen twee jaren na hun lidmaatschap van den Board eenige functie in een aangesloten particuliere bank mogen aanvaarden en worden verder in het uiterlijk der National Bank notes enkele wijzigingen gebracht.

REGEERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED.

Uitvoerverbod brandstoffen. Bij Kon. besluit van 18 Februari is, met ingang van 21 Februari verboden de uitvoer van steenkolen, anthraciet, steenkoolbriketten, mijncookes, gascokes, cokesgruis, turf, turfstrooisel, turfbriketten, veenkolen en elke andere brandstof van veen afkomstig, bruinkolen, bruinkoolbriketten, houtskoolbriketten en kolenslik.

Uitvoer van textielgoederen. De Minister van Landbouw heeft aan de Ned. Uitvoer Mij. gemeld, dat hij voorshands geen bezwaar heeft tegen den uitvoer van textielgoederen, behalve grondstoffen en confectie. Voor dit laatste artikel is een bijzondere regeling getroffen waarbij aan vereenigingen van confectiefabrikanten vergunning wordt verleend voor den uitvoer van confectiegoederen, tot een totale waarde van f 20 miljoen, op voorwaarde o.m. van levering van 75.000 heerencostuums voor gemiddeld

f 20. Het ligt in de bedoeling uitvoer van een deel der goederen van de Rijkskledingvoorziening (volkskleding) te bevorderen.

Uitvoer van papier. Voor zoover de behoefte van het binnenland dit mogelijk maakt, zal weder uitvoer van papier worden toegelaten.

Reorganisatie Kamers van Koophandel. Bij de Tweede Kamer is ingediend een wetsontwerp tot regeling van de samenstelling, inrichting en bevoegdheid van de Kamers van Koophandel en Fabrieken.

Veetelling. Tusschen 5 en 12 Maart a.s. zal een algemeene veetelling worden gehouden, waarvoor de Minister van Landbouw de noodige regelen heeft vastgesteld.

Frauduleuze slachtingen. Aangezien nog vleesch, afkomstig van frauduleuze slachtingen in consumptie wordt gebracht, heeft de Minister van Landbouw den burgemeesters een algemeene machtiging verleend om dergelijk vleesch in bezit te nemen.

Vrachten binnenschipperij. De Minister van Landbouw heeft met ingang van 1 Maart ingetrokken de thans op de vrachten in de binnenschipperij berekend wordende wintervrachtverhoogingen van 20 pCt., met dien verstande, dat weder van kracht wordt de vrachtverhoging van 5 pCt. (resp. 7 pCt. voor het vervoer naar en van Delfzijl), als gevolg van de bestaande 20 pCt. verhoging van het sleepboottarief.

Rijnvaart. De Intergeallieerde Scheepvaartcommissie te Keulen heeft, naar aanleiding van de bezetting door de verbonden legers van het Duitsche grondgebied aan den Linker-Rijnoever, bepalingen vastgesteld ter regeling van het scheepvaartverkeer op den Rijn, die men opgenomen vindt in de Staatscourant van 10 Februari j.l.

Vrachtprizen beurtvaart. De Minister van Landbouw heeft vastgesteld maximum vrachtprizen voor vervoer per beurtboot op in de Staatscourant No. 39 aangegeven trajecten.

Bebossching woeste gronden door gemeenten. Bij Kon. besluit van 14 Jan. is eene regeling getroffen voor het verlenen van Staatshulp aan gemeenten voor de bebossching van woeste gronden.

MAANDCIJFERS.

NEDERLANDSCHE HANDELSSTATISTIEK.

In het vorig nummer namen wij de, naar producten alphabetisch gerangschikte, cijfers van in- en uitvoer in de maanden Juli tot December 1918 en 1917 op.

De afleveringen van de maandstatistiek — zooals deze worden uitgegeven door het Centraal Bureau voor de Statistiek, alwaar eene indeeling in 15 groepen is toegepast — vermelden bij ieder artikel hoeveel daarvan is uitgevoerd náar of ingevoerd uit de landen, waarmede de aanzienlijkste handelsbeweging heeft plaats gevonden. Wij hebben nu — evenals in het nummer van 21 Augustus j.l. voor het 1e halfjaar van 1918 — voor een aantal belangrijke landen een totaalcijfer berekend, respectievelijk onderscheiden naar de indeeling: a. voedings- en genotmiddelen; b. grondstoffen en halffabrikaten; c. bewerkte artikelen en voor de som van alle goederen samen, ditmaal voor den geheelen duur van de respectieve jaren 1918 en 1917.

Zooals de titel van de afleveringen het aangeeft, zijn niet alle goederen, waarvan in- of uitvoer plaats gevonden heeft, in de publicatie opgenomen. Het zou derhalve slechts aanleiding moeten geven tot onjuiste conclusies door van de aldus door ons gegroepede cijfers totalen te berekenen. De onderlinge vergelijking van de jaren 1917 en 1918 kan evenwel zonder bezwaar geschieden, andere beschouwingen mogen aan de hand van deze cijfers niet gemaakt worden.

Artikelen	TWEEDE HALFJAAR				Landen	TWEEDE HALFJAAR			
	Invoer		Uitvoer			Invoer		Uitvoer	
	1917	1918	1917	1918		1917	1918	1917	1918
Aardappelen	19	28	61.880	12 896	I. Voedings- en genotmiddelen				
Aardappelmeel	0	1	10.363	12	Ned. O.-Indië	43.341	1207	3.584	641
Aardewerk en porselein	23.391	10.219	4.816	3.155	Ned. W.-Indië	228	49	3	0
Bier	168	138	7.404	623	Suriname	955	164	258	17
Boter	24	19	24.592	2.456	Duitschland	979	248	220.099	39.774
Cacao	7	33	2.272	430	België	189	52	48.766	4.107
Cement en tras	288.146	142.604	15	4	Frankrijk	1.220	1.539	12.590	4.173
Chemische producten ¹⁾	17.727	18.967	1.968	1.065	Groot-Brittan. en Ierland	6.185	1.807	288.223	59.467
Chilisalpeter	55.801	1.128	0	0	Oostenr.-Hong.	169	69	16.464	3.025
Chocolade	128	0	1.275	91	Rusland (Europ.)	16	0	330	23
Copra	33.076	107	0	0	Zwitserland	1.014	1	277	2.769
Eieren	1	0	22.393	1.204	Zweden	0	0	7.172	2.364
Garens van katoen	16.756	10	293	8	Noorwegen	16	19.910	326	107
„ van wol	540	2	4	0	Denemarken	1	0	2.801	1.064
„ van vlas, hennep	210	238	243	41	V. S. v. N.-Amerika	575.371	472.231	3.839	182
Gedistilleerd	2.793	52	13.683	4.693	Argentinië	147.342	11.413	969	180
Gerst	43.083	2.950	500	2	Brazilië	5.607	763	0	0
Gist	0	1	3.576	1.665	Chili	45.710	1.128	53	14
Glas en glaswerk	26.004	13.700	11.199	5.096	Unie Z.-Afrika	0	0	883	153
Haver	39.367	9	1	6	Br.-Indië	16.691	7.854	1.228	812
Hout ²⁾	461.301	619.732	404	219	II. Grondstoffen en halfabrik.				
Huiden en vellen	2.413	289	1.331	724	Ned. O.-Indië	38.653	250	652	4.697
Kaarsen	9	1	67	1	Ned. W.-Indië	19	0	0	0
Kaas	—	—	56.080	14.920	Suriname	135	0	37	0
Katoen (ruwe)	9.888	188	0	0	Duitschland	2.459.768	1.298.064	11.665	3.315
Kinabast	3.404	536	4.364	443	België	223.175	23.028	1.859	5.790
Kleurstoffen	409	65	215	2	Frankrijk	74	0	414	34
Klinknagels	2.734	2.469	26	9	Groot-Brittan. en Ierland	452.299	140.422	14.662	8.727
Koffie	15.389	3.617	1.237	0	Oostenr.-Hong.	11.221	32.117	118	0
Koper en koperwerk	3.559	337	1	0	Rusland (Europ.)	1.486	3.045	0	0
Leder	14	0	—	0	Zwitserland	64	0	643	210
Lijnolie	2	15	1.051	72	Zweden	347.287	438.312	3.570	430
Lijnzaad	19.730	80	6.027	4.532	Noorwegen	31.452	1.748	2.900	504
Lood en loodwerk	2.022	101	15	0	Denemarken	0	0	0	3
Machines	41.709	31.349	7.909	2.440	V. S. v. N.-Amerika	127.371	860	53.423	104.833
Mais	209.517	5.705	0	0	Argentinië	24.259	268	1	0
Manufacturen ³⁾ n.a.g.	361	8	—	—	Brazilië	248	188	0	0
„ modewaren	616	380	—	—	Chili	0	0	0	0
„ onderkleeding	360	37	—	—	Unie Z.-Afrika	166	0	0	0
„ dekens van wol	2	0	7	1	Br.-Indië	3.626	304	0	0
Margarine	2.546	47	105.818	17.508	III. Bewerkte artikelen.				
Palmpitten	17.911	0	0	0	Ned. O.-Indië	67	52	17.373	1.917
Papier	25.983	18.729	73.267	61.150	Ned. W.-Indië	0	0	0	0
Petroleum	72.295	48	38	10	Suriname	0	3	272	17
Rails enz.	1.765	1.877	436	114	Duitschland	128.578	109.085	4.938	12.340
Rijst	16.064	7.888	8	1	België	27.723	6.485	369	760
Rijwielen	466	226	—	—	Frankrijk	105	29	2.787	2.393
Rogge ⁴⁾	9.042	14.844	11	3	Groot-Brittan. en Ierland	29.711	2.657	60.852	38.807
Runderen ⁵⁾	3	23	1.693	2.452	Oostenr.-Hong.	2.527	2.023	692	2.065
Schapen ⁵⁾	0	0	0	0	Rusland (Europ.)	0	921	14	10
Sigaren en sigaretten	450	27	3.326	2.874	Zwitserland	1.038	1.867	1.009	2.642
Staal- en ijzerwerk ⁶⁾	24.954	27.238	6.437	1.010	Zweden	5.221	13.149	209	186
Steenkolen enz.	2.661.390	1.259.144	58.037	113.757	Noorwegen	2.639	11.326	1.423	1.697
Suiker, basterd	0	0	0	0	Denemarken	326	1.560	1.348	1.845
„ beetwortel (ruwe)	61	0	16.281	13.018	V. S. v. N.-Amerika	3.023	67	1.730	1.952
„ riet (ruwe)	22	3	—	—	Argentinië	0	0	7.374	1.686
Tabak	30.257	376	28.603	3.243	Brazilië	0	0	1.116	485
Tarwe ⁴⁾	341.207	60.598	21.086	553	Chili	0	0	0	0
Thee	4.725	641	—	—	Unie Z.-Afrika	0	0	942	1.689
Tinblokken	475	0	0	0	Br.-Indië	0	0	1.384	187
Varkens ⁵⁾	6	0	1	2	Totaal der drie groepen.				
Visch	660	19.919	44.411	5.723	Ned. O.-Indië	82.061	1.509	21.609	7.255
Vlas	5	14	11.416	2.438	Ned. W.-Indië	247	49	3	0
Vleesch	4	16	28.560	283	Suriname	1.091	167	567	34
Vruchten ⁷⁾	216	24	61.872	1.763	Duitschland	2.589.325	1.407.937	536.702	55.429
Wijn	4.773	3.529	1.265	114	België	251.087	29.565	50.994	10.657
Wol	5.448	124	0	0	Frankrijk	1.399	1.568	15.791	6.600
Weefs. en stoffen ⁸⁾ v. zijde	106	120	—	—	Groot-Brittan. en Ierland	488.125	144.886	363.737	107.001
„ van katoen	2.835	221	6.711	515	Oostenr.-Hong.	13.917	34.209	17.274	5.090
„ van vlas, hennep	29	1	44	3	Rusland (Europ.)	1.502	31.380	344	33
„ laken enz.	665	0	30	0	Zwitserland	2.116	1.868	4.379	5.621
„ flanel	12	1	2	0	Zweden	352.508	451.461	10.951	2.980
IJzer, gegoten (ruw)	32.942	25.367	10	28	Noorwegen	34.107	32.984	4.649	2.308
„ plaat- en smeed-	88.991	95.836	67	9	Denemarken	327	1.560	4.149	2.912
„ buizen	8.416	11.913	32	35	V. S. v. N.-Amerika	705.765	473.158	58.992	106.967
Zink en zinkwerk	580	331	4.362	90	Argentinië	171.601	11.681	8.344	1.866
Zout	131.435	132.210	15	1	Brazilië	5.855	951	1.116	485
					Chili	45.710	1.128	53	14
					Unie Z.-Afrika	166	0	1.825	1.842
					Br.-Indië	20.317	8.158	2.612	999

¹⁾ Geen verfwaren, soda of potasch. ²⁾ Geen verfhout. ³⁾ Zie ook Weefsel. ⁴⁾ Incl. bloem en meel naar verhouding 3:4. ⁵⁾ Stuks. ⁶⁾ Zie ook IJzer. ⁷⁾ Ook gedroogd, maar geen zuidvruchten. ⁸⁾ Zie ook manufacturen.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

	22 Februari 1919	20 Juli 1914
Ned. Bank	Disc. Wissels. 4 1/2 sedert 1 Juli '15	3 1/2 sedert 23 Mrt. '14
	Bel.Binn.Eff. 4 1/2 " 1 " '15	4 " 23 " '14
	Vrsch.in R.C. 5 1/2 " 19 Aug.'14	5 " 23 " '14
Bank van Engeland	5 " 5 Apr.'17	3 " 29 Jan.'14
Duitsche Rijksbank	5 " 23 Dec.'14	4 " 5 Febr.'14
Bank van Frankrijk	5 " 21 Aug.'14	3 1/2 " 29 Jan.'14
Oostenr. Hong. Bk.	5 " 12 Apr.'15	4 " 12 Mrt.'14
Nat. Bank v. Denem.	5 1/2 " 4 Jan.'19	5 " 6 Febr.'14
Zweedsche Rijksbk.	7 " 20 Mrt.'18	4 1/2 " 6 " '14
Bank v. Noorwegen	6 " 13 Dec.'17	4 1/2 " 11 " '14
Zwitsersche Nat. Bk.	5 1/2 " 3 Oct. '18	3 1/2 " 19 " '14
Belgische Nat. Bk.	5 " 6 Febr.'19	4 " 30 Jan.'14
Bank van Spanje ..	4 " 22 Mrt.'17	4 1/2 " —
Bank van Italië ..	5 " 10 Jan.'18	5 " 9 Mei '14
Feder. Res. Bk. N.Y.	3 1/2-4 1/2	—
Javasché Bank....	3 1/2 " 1 Aug.'09	3 1/2 " 1 Aug.'09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie				
22 Feb. '19	3 1/2	3	3 9/16	4-5/8	—	4 1/2-5 1/4
17-22 F. '19	3 1/2	3-3 1/2	3 7/8-9/16	4-5/8	—	4 1/2-6
10-15 F. '19	3 1/4-7/8	3 1/2-4	3 17/32	4-5/8	—	4 1/2-5 3/4
3-8 F. '19	4-1/4	3 1/2-5	3 17/32	4-5/8	—	3 3/4-5
18-23 F. '18	3-1/4	4-1/4	3 5/8	4-5/8	—	2 1/2-6
19-24 F. '17	2-1/2	3 1/4-4 1/2	5 1/16-1/4	4-5/8	—	2-1/2
20-24 Jul. '14	3 1/2-3 1/4	2 1/4-3 1/4	2 1/8-3/4	2 1/8-1/2	2 1/4	1 1/4-2 1/2

1) Noteering van 21 Februari.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

De omzetten op de wisselmarkt waren de afgelopen week niet onbelangrijk. De Entente-wissels mochten zich wederom in een tamelijk vaste tendens verheugen zonder dat belangrijke koersverheffingen intraden. Londen schommelde tusschen 11.54 en 11.58, New York tusschen 2.42 en 2.43 en Parijs tusschen 44.35 en 44.57 1/2. Het slot was voor alle drie op de hoogste koersen. Van België was vooral in het begin der week nog al wat aanbod. De koers bleef echter ten slotte onveranderd. De Centrale wissels waren daarentegen weder zeer flauw. Vooral Weenen had te lijden onder een tamelijk aanbod uit Zwitserland en daar geen prijslimite was opgegeven, liep de koers snel terug. Op den zeer verlaagden prijs ontstond flinke vraag, waardoor weder een bijna even groote verheffing intrad. De stemming bleef echter voor beide wissels flauw, zoodat de koersen verder regelmatig afbrokelden en heden andermaal snel terugliepen. De markt sloot op het laagste punt, ca. 24.10 voor Berlijn en 11.10 voor Weenen. De neutrale wissels waren zeer stationnair. Alleen Spanje plotseling beduidend vaster op ca. 49.60 bieden, nadat de koers zich gedurende eenige weken op ongeveer 48.75 à 49.25 gehandhaafd had. Buenos-Aires met regelmatigen handel op 108 1/2 tot 109 1/2.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen	Parijs	Berlijn	Weenen	België	New York
17 Febr. 1919..	11.54 1/4	44.40	26.—	12.—	42.60	2.42 1/4
18 " 1919..	11.54	44.45	25.85	12.—	42.45	2.42 1/4
19 " 1919..	11.55 3/4	44.52 1/2	25.80	11.85	42.62 1/2	2.42 1/2
20 " 1919..	11.56 1/2	44.52 1/2	26.20	12.05	42.90	2.42 3/8
21 " 1919..	11.57 3/4	44.52 1/2	25.85	11.90	42.75	2.43
22 " 1919..	11.58	44.60	25.60	11.65	42.70	2.43
Laagste d. w. 1)	11.52 1/2	44.30	24.90	10.75	42.30	2.42
Hoogste " " 1)	11.59	44.65	26.90	12.90	43.10	2.43 1/4
15 Febr. 1919..	11.55 1/2	44.47 1/2	26.82 1/2	12.80	42.70	2.42 1/2
8 " 1919..	11.54 1/2	44.35	28.90	13.67 1/2	43.10	2.42 1/4
Muntpariteit..	11.50	48.—	59.26	50.41 1/2	48.—	2.48 3/4

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

Data	Stock-holm	Kopen-hagen	Chris-tiania	Zollser-land	Spanje	Batavia telegrafisch
17 Febr. 1919	68.10	63.10	66.30	49.70	49.—	99 5/8-100 1/8
18 " 1919	68.10	63.10	66.25	49.80	49.10	99 5/8-100 1/8
19 " 1919	68.20	63.15	66.35	49.75	49.10	99 5/8-100 1/8
20 " 1919	68.25	63.15	66.35	49.80	49.—	99 5/8-100 1/8
21 " 1919	68.25	63.15	66.35	49.85	49.10	99 5/8-100 1/8
22 " 1919	68.30	63.25	66.35	49.90	49.10	99 5/8-100 1/8
L'ste d. w. 1)	68.—	63.—	66.15	49.60	48.75	99 5/8
H'ste " " 1)	68.35	63.30	66.50	49.95	49.25	100 3/8
15 Febr. 1919	68.20	63.20	66.40	49.77 1/2	49.10	99 5/8-100 1/8
8 " 1919	68.30	63.25	66.45	49.75	49.—	99 5/8-100 1/8
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Londen	Zicht Parijs	Zicht Berlijn	Zicht Amsterd.
	(in \$ per £)	(in frs. p. \$)	(in cents p. 4 Rm.)	(in cents per gld.)
21 Febr. .. 1919	4.76.45	5.45 3/4	nom.	41 1/4
Laagste d. week..	4.76.45	5.45 3/4	nom.	41 1/4
Hoogste " " ..	4.76.45	5.45 3/4	nom.	41 1/4
15 Febr. .. 1919	4.76.45	5.45 3/4	nom.	41 1/4
8 " .. 1919	4.76.55	5.45 3/4	nom.	40 1/4
Muntpariteit....	4.86.67	5.18 1/4	95 1/4	40 3/4

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteeringseenheden	8 Febr. 1919	13 Febr. 1919	Tijdperk 14-22 Febr. 1919		22 Febr. 1919
				Laagste	Hoogste	
Alexandrië..	Piast. p. £	97 3/8	97 3/8	97 3/8	97 3/8	97 3/8
B. Aires....	d.p.gd.pes.	51 5/16	51 5/16	50 15/16	51 1/2	51 5/16
Calcutta....	sh/d.p.rup.	1/6 1/32	1/6 1/32	1/6	1/6 1/16	1/6 1/32
Hongkong ..	id. p. \$	3/2 1/2	3/1 1/2	3/1	3/2	3/1
Lissabon....	d.p.escudo	35 1/2	35 1/2	34 1/4	36	35 1/4
Madrid....	Peset. p. £	23.64	23.64	22.00	23.65	22.38
Montevideo..	d.p.peso	60 3/8	60 3/8	60	61 1/8	60 1/2 3/4
Montreal....	\$ per £	4.85 7/8	4.85 3/8	4.84 3/4	4.85 3/8	4.85 1/8
R.d.Janeiro 1)	d.p.milr.	13 3/32	13 3/32	13 3/32	13 1/4	13 3/32
Rome.....	Lires p. £	30.31	30.31	30.25	30.37 1/2	30.31
Shanghai ..	sh/d.p.tael	4/11	4/9	4/8	4/9 1/2	4/8
Singapore ..	id. p. \$	2/4 3/32	2/4 1/8	2/4 1/32	2/4 3/16	2/4 3/16
Valparaiso 1)	d.p.pap.p.	10 1/2	10 3/32	9 11/32	10 3/32	9 11/32
Yokohama ..	sh/d.p.yen	2/1 7/8	2/1 7/8	2/1 5/8	2/2 1/8	2/1 5/8

1) Noteeringen op 90 dagen. 2) Noteering van 19 Febr. 1919.

GOUD EN ZILVER.

Sedert 29 Juli 1916 worden de dagelijksche ontvangsten en onttrekkingen van goud door de Bank van Engeland tijdelijk niet bekend gemaakt.

NOTEERING VAN ZILVER.

	Noteering te Londen.	te New York
22 Febr. 1919.....	47 3/4	101 1/8 1)
15 " 1919.....	47 7/8	101 1/8
8 " 1919.....	48 7/16	101 1/8
1 " 1919.....	48 7/16	101 1/8
25 Jan. 1919.....	48 7/16	101 1/8
23 Febr. 1918.....	42 1/2	85 1/8
24 Febr. 1917.....	37 3/8	77 3/8
20 Juli 1914.....	24 1/2 1/16	54 1/8

1) Noteering van 21 Februari.

N. U. M.

Weekstaat der Nederlandsche Uitvoermaatschappij. Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Bankers	Buitenl. Schatkistbilj.	Debet Diverse reken. 1)	5 p Ct. Schuld-brieven	Credit Diverse reken. 1)
20 Febr. 1919..	3.891	56.500	70.400	16.373	101.403
13 " 1919..	3.685	53.200	70.400	16.211	101.341
6 " 1919..	5.206	53.200	70.400	15.878	101.253
31 Jan. 1919..	4.471	65.700	70.400	15.774	101.236
23 " 1919..	2.896	65.700	70.400	15.566	100.499

1) Beide rekeningen omvatten, behalve garantiewissels in portefeuille tot het bedrag der buitenl. schatkistbiljetten, in hoofdzaak garantiewissels in depôt bij de Ned. Bank.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 22 Februari 1919.

Activa.

Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 69.625.328,11 B.-bk. " 747.599,04 1/2 Ag.sch. " 22.145.666,49 1/2	f 92.518.593,65
Papier o. h. Buitent. in disconto	Idem eigen portef. f 8.545.916,—	8.545.916,—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.		
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	H.-bk. f 112.390.180,37 B.-bk. " 10.340.882,80 Ag.sch. " 59.499.096,18 1/2	f 182.230.159,35 1/2
Op Effecten	f 182.183.559,35 1/2	
Op Goederen en Spec.	46.600,—	182.230.159,35 1/2
Voorschotten a. h. Rijk		14.931.761,12 1/2
Munt en Muntmateriaal		
Munt, Goud	f 63.399.820,—	
Muntmat., Goud	613.918.868,11 1/2	
	f 677.318.688,11 1/2	
Munt, Zilver, enz.	9.104.832,20	
Muntmat., Zilver		686.423.520,31 1/2
Effecten		
Bel.v. h. Res.fonds.	f 5.078.869,32	
id. van 1/3 v. h. kapit.	3.996.789,43	9.075.658,75
Geb. en Meub. der Bank		1.770.000,—
Diverse rekeningen		108.131.263,14 1/2
		f 1.103.626.872,34 1/2

Passiva.

Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefonds	5.079.402,56
Bankbiljetten in omloop	1.000.193.815,—
Bankassignatiën in omloop	1.730.014,01
Rekening-Courant saldo's:	
Van het Rijk	f —
Van anderen	63.965.606,43
Diverse rekeningen	12.658.034,34
	f 1.103.626.872,34 1/2

Beschikbaar metaalsaldo	f 472.792.964,01
Op de basis van 2/3 metaaldekking	259.615.076,93
Minder bedragen aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	2.363.964.820,—

Verschillen met den vorigen weekstand:

Disconto's	Meer	Minder
Buitenlandsche wissels		8.829.701,33 1/2
Beleeningen		191.540,—
Goud		3.777.428,37
Zilver	109.097,91 1/2	9.743,43
Bankbiljetten		7.141.680,—
Part. Rek.-Crt. saldo's		417.752,79

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opschbare schulden
22 Febr. 1919	677.319	9.105	1.000.194	65.696
15 " 1919	677.328	8.996	1.007.335	66.967
8 " 1919	684.348	8.951	1.028.734	201.369
1 " 1919	684.357	8.923	1.071.531	90.116
25 Jan. 1919	684.369	8.791	1.053.508	90.669
18 " 1919	684.390	8.737	1.062.722	83.614
11 " 1919	690.424	8.668	1.080.094	99.674
4 " 1919	691.436	8.588	1.100.948	91.626
28 Dec. 1918	689.441	8.545	1.068.947	90.529
21 " 1918	689.923	8.381	1.057.448	95.542
14 " 1918	690.723	8.319	1.059.603	82.497
7 " 1918	692.375	8.256	1.072.360	73.808
30 Nov. 1918	693.392	8.230	1.082.164	75.660
23 Febr. 1918	714.679	7.295	845.856	83.485
24 Febr. 1917	591.555	6.577	732.694	80.771
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Disconto's		Beleeningen	Beschikbaar Metaal-saldo	Dekking-percentage
	Totaal	Hiervan Schatkist-promessen rechtstreeks			
22 Febr. 1919	92.519	50.000	182.230	472.793	64
15 " 1918	101.348	50.000	186.008	471.008	64
8 " 1919	231.775	170.000	216.812	446.821	56
1 " 1919	235.408	181.300	136.960	460.491	60
25 Jan. 1919	221.960	166.800	135.058	463.865	61
18 " 1919	223.497	162.800	138.702	463.396	60
11 " 1919	245.184	176.800	145.342	462.674	59
4 " 1919	252.852	177.800	149.907	461.043	59
28 Dec. 1918	243.691	174.800	139.515	465.624	60
21 " 1918	236.729	167.800	129.116	467.234	61
14 " 1918	219.227	146.800	134.380	470.144	61
7 " 1918	210.203	136.800	142.345	470.915	61
30 Nov. 1918	225.288	145.800	144.367	469.579	61
23 Febr. 1918	30.574	—	116.030	535.386	78
24 Febr. 1917	58.721	37.000	86.208	434.538	74
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 ¹⁾	54

¹⁾ Op de basis van 2/3 metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	15 Febr. 1919	22 Febr. 1919
Aan schatkistpromessen.. waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst	f 205.290.000,— " 50.000.000,—	f 218.290.000,— " 50.000.000,—
Aan schatkistbiljetten ..	" 126.664.000,—	" 126.625.000,—
Aan zilverbons ..	" 62.059.433,50	" 60.733.088,50

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Naast de per mail ontvangen gegevens worden de telegrafisch bekend geworden totaalcijfers der obligo's en uitzettingen en het beschikbaar metaalsaldo van latere data opgenomen.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opschbare schulden
15 Febr. 1919	***	***	326.400	
8 " 1919	***	***	326.300	
1 " 1919	***	***	324.300	
30 Nov. 1918	104.729	14.694	192.493	96.657
23 " 1918	102.967	14.577	192.361	90.850
16 " 1918	120.150	14.471	193.167	88.636
9 " 1918	100.751	14.919	192.384	86.708
16 Febr. 1918	86.643	20.241	170.100	62.581
17 Febr. 1917	72.498	22.232	159.163	35.822
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634

Data	Disconto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Beschikbaar metaal-saldo	Dekking-percentage
15 Febr. 1919		198.000		***	69.700	***
8 " 1919		204.800		***	68.500	***
1 " 1919		205.100		***	68.300	***
30 Nov. 1918	8.772	17.778	82.115	17.994	61.893	41
23 " 1918	8.965	17.206	81.132	19.754	61.168	42
16 " 1918	9.190	17.494	82.441	18.786	60.510	41
9 " 1918	8.421	17.541	80.634	20.714	60.137	41
16 Febr. 1918	8.732	35.183	64.363	23.524	60.584	46
17 Febr. 1917	6.513	36.170	54.164	8.137	56.246	49
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	4.842 ²⁾	44

¹⁾ Sluitpost der activa. ²⁾ Op de basis van 2/3 metaaldekking.

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulate	Andere opschbare schulden	Disconto's	Div. rekeningen ¹⁾
30 Nov. 1918	931	1.676 ²⁾	1.164	1.239	109
23 " 1918	926	1.613 ²⁾	1.204	1.238	147
16 " 1918	921	1.627 ²⁾	1.181	1.263	151
9 " 1918	914	1.652 ²⁾	1.159	1.267	183
1 Dec. 1917	611	1.234	980	1.035	1.052
2 Dec. 1916	652	1.050	767	879	809
25 Juli 1914	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa. ²⁾ Hiervan zilverbons 268 dz. gld. ³⁾ idem 275 dz. gld. ⁴⁾ idem 274 dz. gld.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden p. st.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
19 Febr. 1919	81.769	69.567	312.780	28.500	293.650
12 „ 1919	81.619	69.833	310.905	28.500	292.250
5 „ 1919	81.444	69.987	309.482	28.500	289.247
29 Jan. 1919	80.737	69.346	307.480	28.500	288.213
20 Febr. 1918	58.471	46.207	216.135	28.500	191.034
21 Febr. 1917	55.728	38.576	145.106	28.500	114.960
22 Juli 1914	40.164	29.317

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dekkings-percentage 1)
19 Febr. '19	52.235	84.147	30.680	118.333	30.652	20,57
12 „ '19	52.680	83.298	28.158	120.046	30.236	20,40
5 „ '19	50.839	83.470	30.721	115.481	29.907	20,45
29 Jan. '19	55.893	80.437	26.613	121.602	29.847	20,13
20 Febr. '18	56.351	101.441	38.562	131.879	30.714	18,02
21 Febr. '17	84.932	96.215	48.836	146.828	35.602	18,20
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 1/2

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJKBANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehens-kassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daaraan Goud	Kassenscheine	Circulatie	Dekkings-percentage 1)
15 Febr. 1919	2.269.959	2.249.545	5.811.614	23.760.696	34
7 „ 1919	2.276.978	2.252.150	5.781.470	23.665.071	34
31 Jan. 1919	2.273.679	2.253.712	5.752.665	23.647.640	34
22 „ 1919	2.275.461	2.255.397	5.672.940	23.393.213	34
15 Febr. 1918	2.522.258	2.407.525	1.239.326	11.079.710	34
15 Febr. 1917	2.542.132	2.525.799	321.184	7.880.919	36
23 Juli 1914	1.691.398	1.356.857	65.479	1.890.895	93

1) Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Crt.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitgegeven	In kas bij de Reichsbank
15 Febr. 1919	26.729.605	11.994.682	16.260.900	5.802.900
7 „ 1919	26.030.456	11.389.795	16.190.800	5.774.200
31 Jan. 1919	27.098.634	12.522.737	16.158.600	5.745.500
22 „ 1919	26.562.410	12.322.441	15.920.200	5.666.700
15 Febr. 1918	12.875.503	6.215.941	7.659.700	1.267.700
15 Febr. 1917	8.337.838	3.691.295	—	—
23 Juli 1914	750.892	943.964

RUSSISCHE STAATSBANK.

Sedert 5 November 1917 is geen bankstaat verschenen.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Bull.gew. voorsch. a/d. Staat
20 Febr. '19	5.524.657	1.978.308	314.382	***	20.200.000
13 „ '19	5.510.746	2.037.108	314.804	856.678	20.000.000
6 „ '19	5.508.221	2.037.108	315.488	930.226	20.000.000
30 Jan. '19	5.504.975	2.037.108	316.146	1.056.130	19.550.000
21 Febr. '18	5.366.727	2.037.108	253.415	1.118.933	26.650.000
22 Febr. '17	5.142.522	1.945.603	272.807	822.030	8.800.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitgestelde Wissels	Beleening	Bankbiljetten	Rek. Crt. Particulieren.	Rek. Crt. Staat
1.153.745	994.240	1.213.764	32.506.655	2.664.302	67.630	
1.202.936	998.387	1.218.363	32.366.993	2.584.712	53.792	
1.252.301	1.000.529	1.187.105	31.983.028	2.615.406	56.007	
1.252.873	1.118.749	1.212.577	23.986.287	2.608.098	19.294	
512.649	1.305.499	1.236.974	17.888.545	2.451.596	55.778	
1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.560	

SOCIÉTÉ GÉNÉRALE DE BELGIQUE. 1)

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. saldi	Beleening van buitenl. vorder.	Beleening van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleening	Circulatie	Rek. Crt. saldi
17 Oct. '18	1.216.753	100.082	480.000	97.728	1.507.912	377.440
10 „ '18	1.219.743	100.021	480.000	100.040	1.508.011	382.595
3 „ '18	1.144.781	100.011	480.000	95.287	1.452.612	358.318
26 Sept. '18	1.145.778	99.982	480.000	101.783	1.452.948	365.452
18 Oct. '17	476.043	90.903	480.000	100.351	1.172.474	91.204
19 Oct. '16	352.872	76.033	480.000	39.834	828.739	110.068

1) Sedert einde 1914 met de functie van circulatiebank belast.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goud	Waarvan voor dekking F. R. Notes	Waarvan in het buitenland	Zilver etc.	F.R. Notes in circulatie
3 Jan. '19	2.092.694	1.349.151	5.829	60.960	2.648.605
27 Dec. '18	2.090.274	1.372.322	5.829	55.945	2.685.244
20 „ '18	2.078.988	1.276.649	5.829	54.636	2.663.701
13 „ '18	2.078.505	1.248.592	5.829	55.758	2.604.580
4 Jan. '18	1.687.720	816.461	52.500	45.310	1.251.205
5 Jan. '17	742.062	282.892	—	16.180	272.873

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Waarvan Kapitaal	Algem. Dekkings-percentage 1)	Percent. Goud-dekking circulatie
3 Jan. '19	2.120.133	2.381.858	80.792	53,4	52,8
27 Dec. '18	2.006.611	2.312.500	80.681	53,1	52,2
20 „ '18	1.947.067	2.376.581	80.585	53,0	52,0
13 „ '18	2.216.057	2.392.317	80.492	52,5	51,7
4 Jan. '18	897.151	1.793.479	70.825	72,8	78,9
5 Jan. '17	148.024	800.790	55.695	70,5	103,4

1) Verhouding tusschen: den totalen goudvoorraad, zilver etc., en de opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito's met inbegrip van het kapitaal.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
27 Dec. '18	758	13.638.935	1.245.251	11.872.604	1.481.556
20 „ '18	758	13.666.141	1.276.938	11.997.668	1.451.316
13 „ '18	755	13.650.692	1.240.998	11.724.441	1.477.074
6 „ '18	753	13.649.896	1.265.779	11.685.468	1.467.733
28 Dec. '17	630	10.853.941	1.161.823	10.383.805	1.321.944

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 24 Februari 1919.

De internationale beurzen hebben in de achter ons liggende periode een grotere bewegelijkheid aan den dag gelegd.

Vooraf ter beurze van Berlijn is dit het geval geweest. Het behoeft geen verwondering te wekken, dat deze markt het gevoeligst is voor allerlei invloeden, zoowel van binnenlandschen als van buitenlandschen oorsprong. Te Berlijn toch is men er van overtuigd, gedwongen te zijn, zich geheel in handen te moeten stellen van de Geassocieerde Regeeringen, zonder de macht iets aan de te nemen besluiten te kunnen wijzigen. Het directe gevolg hiervan is het ontstaan van een stemming, die of zeer spoedig naar een optimistische beschouwing overslaat, of onmiddellijk uiterst zwartgallig gekleurd wordt. In de achter ons liggende dagen is het laatste geschied, waaraan verschillende en onderscheiden factoren ten grondslag hebben gelegen.

In de eerste plaats was het wel de rede, door den Minister van Financiën, den heer Dr. Schiffer, gehouden en waarin de toekomst van het Duitsche Rijk in zeer donkere kleuren werd afgeschilderd, die een deprimeerende werking heeft gehad. Vervolgens was het de verscherping van de voorwaarden voor den wapenstilstand, die te scherper worden gevoeld, na de debatten, in de Nationale Vergadering gehouden tusschen eenige leden der oppositiepartijen en den woordvoerder der wapenstilstands-commissie, Dr. Erzberger. Hier toch kwam tot uiting, dat de gevallen beslissingen niet onvoorbereid waren genomen, (zoodat de kans nog zou kunnen bestaan, dat een ruggespraak van deskundigen met de Geassocieerden wellicht eenige verzachting zou kunnen brengen) doch dat alle bepalingen waren getroffen na ruim en gedegen overleg met alle belanghebbenden en ter zake kundigen; een wijziging was derhalve als uitgesloten te beschouwen. En tertio hebben, de hernieuwde onlusten, in het leven geroepen door het drijven der Spartacus-groep eenzijdig en anderzijds door reactionnaire elementen (wier actie geleid heeft tot den aanslag op den Minister-President van Beieren, Kurt Eisner) de beurs verontrust, met het gevolg, dat een schrikachtige, nerveuze stemming is ontstaan.

In de eerste plaats hebben de obligaties der oorlogsleeningen hieronder sterk geleden; een zeer gevoelige reactie kon hier niet uitblijven. Doch ook op de aandeelenmarkt was het aanbod buitengewoon groot, zoodat de koerstergangen meermalen niet tot slechts enkele procenten beperkt bleven. Montaanaandeelen vooral moesten het ontgelden; in verband met de staking in het Ruhrgebied.

Een uitzondering, en wel eene van zeer groote beteekenis, vormde de markt voor exotische fondsen. In deze kolommen werd reeds herhaaldelijk melding gemaakt van de groote vraag, die naar allerlei „Ponden“-waarden aan de Berlijnsche beurs bestond en die eerst in de allerlaatste dagen eenigszins is afgenomen in verband met het besluit der Regeering om tot naasting (eventueel tegen behoorlijke vergoeding) van het bezit van dergelijke waarden over te gaan. Toch is de vraag nog zeer aanmerkelijk gebleven. Wij geven hieronder een overzicht van de prijsverbeteringen, die voor verschillende buitenlandsche waarden hebben plaats gevonden in het tijdvak van 1 November 1918 tot ongeveer medio Februari:

Koersverbetering.

5 pCt. Goud-Mexicanen	25 pCt.
5 „ Zilver-Mexicanen	20 „
4½ „ Argentinië Buitenland	24 „
4 „ Argentinië	18 „
4½ „ China	16 „
5 „ China	22 „
4½ „ Japan	41 „
5 „ Chili 1911	15 „

De koersverschillen zijn, voornamelijk waar het hierzuivere beleggingsfondsen geldt, buitengewoon groot te noemen. Een geheel complex van oorzaken ligt aan deze willige houding ten grondslag.

In de eerste plaats is het tekenend voor de mentaliteit van het Duitsche publiek, dat men thans allerwegen tracht zijn effectenbezit zooveel mogelijk te ontheffen van den ban der eenzijdigheid, die gedurende de oorlogsjaren er op heeft gedrukt, als gevolg van de moreele en vaak ook wettelijke verplichting, de vrijkomende gelden in oorlogsleeningen te beleggen. Hieruit ontstaat thans een verkoopdrang van oorlogsobligaties, die slechts ten deele wordt geëlimineerd door aankopen uit interventie en voor bestaandingsmerken, en een groote vraag naar allerlei andere beleggingsobjecten, zoodat b.v. de emissies van gemeenten en dergelijke corporaties zeer vele malen overteekend worden. Papier in buitenlandsche valuta heeft echter nog groot aantrekkingskracht, omdat dit in het buitenland kan

worden verkocht en zodoende van de, in verhouding tot de Markenv valuta hoog genoteerde buitenlandsche muntnotering kan worden geprofiteerd. Bovendien is in vele gevallen van buitenlandsche effecten gebruik gemaakt, om zich op deze wijze een zekere valuta-reserve te scheppen, die, na het intreden van meer normale internationale handelsverhoudingen, aangevend zou kunnen worden tot het vereffenen van de dan verschuldigde bedragen.

Zoo kon het geschieden, dat in de achter ons liggende periode de in buitenlandsche valuta genoteerde waarden aan de Duitsche beurzen vrijwel de eenige waren, die een optimistische stemming te aanschouwen konden geven, terwijl de overige markt in haar lusteloze houding bleef volharden.

Te Weenen is het verloop eenigszins anders geweest. De koersverbeteringen hebben hier de overhand gehouden, zonder dat nochtans nieuwe motieven te dezer zake aangevoerd kunnen worden. In hoofdzaak is wel de reden, dat de fondsenbezitters geen materiaal aan de markt brengen, wijl zij niet weten, wat voor de opbrengst te koop. Bovendien is er een krachtige contraminepositie ontstaan, welke een grooten steun voor de markt vormt, doordat zij bij iedere, ook nog zoo geringe, reactie, tot dekkingsaankopen overgaat. Vooral van Tschechisch-Slowakische zijde worden aankooporders geëffectueerd; in het bijzonder in bankaandeelen, hoewel het juist voor deze ondernemingen zeer twijfelachtig is, wat de toekomst zal brengen. Dit in verband met de wijzigingen, die op het gebied der Oostenrijksch-Hongaarsche valuta bezig zijn zich te voltrekken.

Nadat n.l. de Joego-Slowakische Staat het voorbeeld heeft gegeven, voorbereidende maatregelen te treffen, om tot scheiding van zijn eigen munteenheid van die der overige Kroonlanden over te gaan, heeft de Tschecho-Slowakische Staat hem gevolgd. In Joego-Slavonië zijn, zooals bekend, de Kronen-bankbiljetten geteld en afgestempeld. De in- en uitvoer van Kronen-bankbiljetten is verboden, evenals het overmaken van saldi van bankfilialen naar de centrale en omgekeerd, indien hiervoor de grenzen van den nieuwen Staat moeten worden gepasseerd. In Tschecho-Slavonië zal men vermoedelijk niet tot een afstempeling der biljetten overgaan; daarentegen worden echter wel alle andere maatregelen overgenomen. Het heeft er allen schijn van, dat men langzamerhand wil overgaan tot het invoeren der Franc-valuta, waarvan op het oogenblik nog niet te voorzien is, welke gevolgen dit voor de betrokken industriele ondernemingen en bankinstellingen met zich zal brengen.

Van de beurzen te Londen en te Parijs zijn geen bijzondere mededeelingen ontvangen. Echter maakt het te Londen een niet al te gunstigen indruk, dat de debetsaldi van de handelsbalans voortdurend meer aanzwellen. Het import-surplus over Januari 1919 bedraagt n.l. niet minder dan £ 83.000.000 tegen slechts £ 20 miljoen in Januari 1914.

Te New York is de stemming meerendeels vast gebleven: Niet slechts industriele, doch ook spoorwegwaarden konden van de verbeterde tendens profiteren. Voor deze laatste stond de vraag in verband met de verwachting van een zeer overvloedigen graanoogst (de landbouwers in de Vereenigde Staten hebben n.l. een aanzienlijke premie ontvangen voor den verbouw van granen), waardoor op de vervoerscapaciteit der spoorwegen natuurlijk in sterke mate beslag zou worden gelegd. Industriele waarden konden monteeren, wijl de bedrijven zich langzamerhand aan de gewijzigde verhoudingen zijn gaan aanpassen en het er den schijn van heeft, alsof de winsten niet verder zullen dalen.

Te onzent is de tendens voor staatsfondsen, wat onze inheemsche soorten betreft, uiterst kalm gebleven. De stemming was vast, doch zonder variaties van eenige beteekenis. De geringe fluctuaties hielden af en toe verband met de wijzigingen in den koers voor geld op prolongaties, doch werden niet ontleend aan een meer of min uitgebreiden handel.

Van de buitenlandsche soorten waren Russen verlaten en eerder op lagere prijzen. Daarentegen waren, in navolging van de Berlijnsche beurs, Mexicaansche, Argentijnsche, Braziliaansche en, in de laatste dagen, ook Chineesche fondsen, tot hogere prijzen gevraagd.

	18 Feb.	21 Feb.	24 Feb.	Rijzing of daling.
4½ % Ned. W. Sch.	1916 92½	91¾	91¾	— ¼
4 % „ „ „	1916 84	84¼	83½	— 7/16
3½ % „ „ „ 70¾	70¾	70¾	
3 % „ „ „ 64½	64½	63¼	— 1¼
2½ % Cert. N. W. S. 54¾	54¾	53½	— 1¼
5 % Oost-Indië 1915 96½	96	96	— 1/16
4 % Hongarije Goud 36½	36	37½	+ ¾

Noteringen.							Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.			
Data	Chicago			Buenos Ayres			Soorten.	24 Febr. 1919	17 Febr. 1919	24 Febr. 1918
	Tarwe Maart	Mais Maart	Haver Maart	Tarwe Maart	Mais Maart	Lijnzaad Maart				
24 Febr. '19	226	131	50	10,55	4,60	18,25 ^v	Tarwe (inlandsche)	25,— ¹⁾	25,— ¹⁾	—
15 „ '19	226	127 ^{3/4}	60	11,10	4,86	18,65	Rogge (70 Kg. natuur gew.)	28,50 ¹⁾	28,50 ¹⁾	—
23 Febr. '18	220	127 ^{1/2}	88 ^{7/8}	12,95	6,95	21,30	Mais (La Plata)	—	—	400,— ¹⁾
23 Febr. '17	176 ^{1/4} ²⁾	100 ^{3/4} ²⁾	56 ^{3/4} ²⁾	13,90	9,30	22,—	Gerst (60 Kg. natuur gew.)	23,— ¹⁾	23,— ¹⁾	—
23 Febr. '16	123 ^{1/4} ²⁾	78 ^{1/4} ²⁾	46 ^{3/4} ²⁾	9,10	5,80 ²⁾	12,75	Haver (inlandsche)	23,— ¹⁾	23,— ¹⁾	—
20 Juli '14	82 ¹⁾	56 ^{3/8} ¹⁾	36 ^{1/2} ¹⁾	9,40 ²⁾	5,38 ²⁾	13,70 ²⁾	Lijnkoeken (Noord-Amerika van La Plata-zaad)	37,50 ¹⁾	37,50 ¹⁾	30,— ¹⁾
							Lijnzaad (inlandsch)	40,— ¹⁾	40,— ¹⁾	—

¹⁾ per Dec. ²⁾ per Sept. ³⁾ per Mei.

De noteringen te Buenos Ayres zijn van 22 Febr. 1919, 15 Febr. 1919, 22 Febr. 1918, 22 Febr. 1917, 22 Febr. 1916.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor verbruik in Nederland.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	16-22 Febr. 1919	Sedert 1 Jan. 1919	Overeenk. tijdvak 1918	16-22 Febr. 1919	Sedert 1 Jan. 1919	Overeenk. tijdvak 1918	1919	1918
Tarwe	—	14.353	—	—	5.970	—	20.323	—
Rogge	—	—	—	—	8.690	—	8.690	—
Boekweit	—	—	—	—	—	—	—	—
Mais	—	—	—	—	—	—	—	—
Gerst	—	—	—	—	—	—	—	—
Haver	—	—	—	—	—	—	—	—
Lijnzaad	—	—	—	—	—	—	—	—
Lijnkoek	—	—	—	—	—	—	—	—
Tarwemeel	—	27.430	—	—	7.429	—	34.859	—
Andere meelsoorten	—	4.139	—	—	—	—	4.139	—

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor het Buitenland.

Tarwe	—	109.286	54.226	—	—	—	109.286	54.226
Mais	—	13.216	—	—	—	—	13.216	—
Rogge	—	—	—	—	—	—	—	—
Tarwemeel	—	60.378	—	—	—	—	60.378	—
Gerst	—	20.185	—	—	—	—	20.185	—
Haver	—	24.980	—	—	—	—	24.980	—
Andere meelsoorten	6.554	69.316	—	—	—	—	69.316	—

welk zal moeten worden opgebracht. De Regeering schijnt wel definitief besloten te hebben, de prijsvorming over te laten aan de vrije werking der wet van vraag en aanbod en het tekort aan de boeren uit te betalen. Dezen zullen volgens de berichten van deze schoone gelegenheid gebruik maken door den verbouw van zomertarwe sterk te vermeerderen, vooral ten koste van mais en haver. Zooals te begrijpen is, ziet het Amerikaansche publiek, dat het verlies op de tarwe zal hebben op te brengen, dit met leede oogen aan. Reeds gaan stemmen op om de garantie alleen gestand te doen voor de wintertarwe en niet voor de zomertarwe, die zoo lang nadat de noodzakelijkheid eener vermeerderde productie verdwenen is, wordt uitgezaaid.

De maïs prijs is in den laatsten tijd in de Vereenigde Staten aan sterke schommelingen onderhevig. In de afgelopen week is eene niet onbelangrijke verhooging ingetreden, vooral wegens gering aanbod aan de primary markts. De hooge varkensprijzen werken hooge maïs prijzen nog voortdurend in de hand en de lage prijs, waarvoor Plata maïs kan worden aangevoerd, heeft weinig uitwerking. De hoeveelheden, die kunnen worden aangevoerd, zijn in vergelijking tot den omvang van den Noord-Amerikaanschen maïs oogst te gering, vooral nu de scheepsruimte nog steeds schaarsch blijft. De graanvoorziening der invoerlanden is bij voortdurend uitsluitend eene kwestie van scheepsruimte. Verbetering in het gebrek aan beschikbare scheepsruimte laat nog op zich wachten. Het schijnt, dat dit vooral het gevolg is van de vele belemmerende voorschriften der geallieerde Regeeringen, die tegen de verwachting nog steeds van kracht blijven en vrijwel alle bevrachting op de vrije markt tegenhouden. Er is steeds beweerd, dat op 1 Maart die belemmeringen grootendeels zouden worden opgeheven, doch het wordt meer en meer waarschijnlijk, dat de controle nog langer zal blijven bestaan.

De Argentijnsche graanmarkten blijven flauw. Slechts lijnzaad vertoont eene vaste stemming, ofschoon ook van dit artikel de prijs in de laatste week weer iets is afgebrokkeld. De Argentijnsche regeering heeft uitvoering gegeven aan haar reeds in een onzer vroegere berichten vermelde plan tot de vaststelling van minimumprijzen voor graan voor export. Behalve voor lijnzaad zijn die prijzen ver boven de tegenwoordige marktwaarde. Het lijkt zeer onwaarschijnlijk, dat die maatregel werkelijk kan worden uitgevoerd. De laatste berichten wijzen er echter op, dat

de regeering in ernst eene poging wil wagen, om op deze wijze de wet van vraag en aanbod buiten werking te stellen.

Steeds meer blijkt, hoe weinig Oost-Europa spoedig weder als vroeger voor uitvoer van graan in aanmerking zal komen. Berichten uit Roemenië melden schaarschte van alle landbouwproducten en zelfs gebrek bij de bevolking. Eenige ladingen meel zijn door de Entente naar Sulina gedirigeerd en verdere hulp is dringend noodig. Op de zelfde wijze is een begin gemaakt met de voorziening van Finland en Polen, terwijl verscheping van graan en andere levensbehoeften naar Duitschland nu werkelijk spoedig schijnt te zullen plaats vinden.

Nederland. Geleidelijk vermeerderen de verschepingen van graan en meel naar onze havens. Een belangrijke stap naar het herstel van den handel heeft in de afgelopen week plaats gehad, toen de N.O.T. berichtte, dat weder consenten zullen worden afgegeven voor den aanvoer van vrijwel alle graansoorten behalve tarwe en rogge en van de meeste veevoederartikelen. De Regeering zal hare aanvoeren niet staken, doch daarnaast den handel een gedeelte van de door de Entente toegestane rantsoenen laten importeren. Wel is die import nog aan eenige controle en belemmerende bepalingen gebonden, doch de gedane stap zal waarschijnlijk reeds eene groote verbetering beteekenen en is als zoodanig welkom. Ook de aanvoer van lijnzaad door den handel, waarvan in onze laatste berichten reeds sprake was, is nu door de Entente toegestaan.

SUIKER.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Februari	Londen			New York 96% Centrifugals.
		Tates Cubes No. 1	White Javas fob.	Americ. Granulated fob.	
21 Febr. 1919..	f —	64/9	—	—	7,28
14 „ 1919..	„ —	64/9	—	—	7,28
21 Febr. 1918..	„ —	53/9	15/6	—	—
21 Febr. 1917..	„ 23	47/1 ^{1/2}	—	29/6	5,52
21 Juli 1914..	„ 11 ^{10/32}	18/-	—	—	3,26

Volgens F. O. Licht is een gedeelte der bieten in Duitschland niet tot suiker kunnen worden verwerkt en zal de suikeroogst daarom beneden de laatste raming

van 1.400.000 tons blijven. De vooruitzichten voor den volgenden uitzaai zijn ongunstig en schijnt eenige inkrimping van aanplant niet meer vermeden te kunnen worden. Men zoekt thans heil in het pleiten voor opheffing der regeerings-bemoeienis opdat industrie en handel zich vrij kunnen ontwikkelen. Het directe gevolg daarvan zoude natuurlijk eene aanmerkelijke verhooging van den suikerprijs in Duitschland zijn en het is dan ook niet waarschijnlijk dat de regering het artikel spoedig vrij zal laten.

In Engeland waren de voorraden in de 3 voornaamste havens op 15 Februari als volgt:

	1919	1918	1917
Londen	111.372	51.547	33.525 tons
Liverpool	53.019	57.305	7.358 "
Clyde.....	33.637	15.258	4.341 "
Totaal.....	198.028	124.110	45.224 tons

In eene vergadering van het London Produce Clearing House sprak de voorzitter de hoop uit, dat de termijnhandel in suiker in het begin van het volgende jaar weder toegelaten zal worden, m.a.w. dat de suikerhandel alsdan weder vrij zal zijn. De Royal Commission heeft bekend gemaakt, dat de import van de mindere kwaliteiten suiker voor industrieele doeleinden vanaf 24 Februari veroorloofd is mits de prijs 50/- p. cwt. inclusief inkomende rechten minus 1½ % disconto niet overschrijdt.

Cuba-statistiek:	1919	1918	1917
Ontv. der week tot 8 Febr. ...	145.066	145.327	121.494 tons
Totaal sedert 1 Dec. 1)	597.684	663.462	569.553 "
Werkende fabrieken	187	192	182
Exp. d. week tot 18 Jan. ...	57.552	35.733	60.733 tons
Totaal sedert 1 Jan.	94.213	89.378	104.562 "
Voorraad op 20 Jan.	154.638	167.995	113.428 "

1) 1918/17/16.

KATOEN.

Noteeringen voor Loco-Katoen.
(Middling Uplands).

	24 Febr. '19	17 Febr. '19	10 Febr. '19	25 Febr. '18	24 Febr. '17
New York voor Middling ..	25,90 c	27,20 c	25,15 c	31,95 c	16,45 c
New Orleans voor Middling	27,25 c	26,75 c	25,50 c	31,50 c	17,19 c
Liverp. v. Good Midd. Texas ..	18,43 d	18,15 d	18,— d	23,95 d ¹⁾	11,33 d ¹⁾

1) Good Middling Amer.

2) 23 Febr. '17 Middling Amer.

Ontvangsten in, en uitvoeren van Amerikaanse havens.
(In duizendtallen balen.)

	1 Aug. '18 tot 21 Febr. '19	Overeenkomstige perioden	
		1917—'18	1916—'17
Ontvangsten Gulf-Havens..	3930	4582	5791
Atlant. Havens			
Uitvoer naar Gr. Brittannië	2946	1597	1984
" " 't Vasteland.		817	1599
" " Japan etc...		238	406

Vorraden in duizendtallen	21 Febr. '19	22 Febr. '18	23 Febr. '17
Amerik. havens.....	1376	1494	1316
Binnenland.....	1440	1178	1112
New York	?	153	152
New Orleans	?	454	435
Liverpool	506 1)	457	841

1) 22 Febr. '19.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons,
Manchester, d.d. 8 Februari 1919.

Hevige schommelingen blijven, wat de prijzen van Amerikaanse katoen betreft, aan de orde van den dag. Voorspellingen van grootere uitvoeren maakten de houders in het Zuiden wat meer vasthoudend, maar de arbeidsmoeilijkheden zoowel hier als in het buitenland, beïnvloeden de markt in tegenovergestelde richting, en maken het moeilijk om de tegeuwordige prijzen te handhaven. De berichten omtrent den nieuwen oogst zijn nogal tegenstrijdig, sommigen voorspellen een reductie in den aanplant ten gunste van graan, terwijl anderen een grooten verbouw verwachten, met het oog op de groote vraag naar katoen. Wat de Egyptische katoen aangaat, wordt een toename in den aanplant tegemoet gezien, welke te danken is aan de waarschijnlijkheid van het intrekken van alle Regeeringsbeperkingen en de hooge prijzen, die nu heerschen.

Naar Amerikaansche garens is betere vraag, zoowel wat den binnenlandschen handel aangaat, als ook tot zekeren graad, wat den uitvoer betreft. De prijzen blijven evenwel zeer onregelmatig, daar er zoovele verkoopers op de markt zijn, dat men voor directe levering steeds goedkoopere terecht kan, terwijl als steeds, de prijzen door den zwaksten verkooper worden vastgesteld. Er is zeker overal meer vraag en men meent algemeen, dat de tegenwoordige prijzen tamelijk safe zijn, sommigen denken zelfs, dat we reeds den bodem bereikt hebben. De extra productiekosten in aanmerking genomen, die de kortere arbeidsdag enz. met zich meebrengt, is er niet veel gelegenheid voor verdere concessies van den kant van spinners, terwijl de neutrale markten binnenkort geopend kunnen worden, in welk geval een sterke vraag naar alle soorten garens met goed vertrouwen verwacht kan worden. De Fransche handel omvatte in den laatsten tijd voornamelijk inslaggarens van 16 tot 44 s.

De doekmarkt is een weinig beter, hetgeen te danken is aan de toegenomen vraag, die van alle kanten gemeld wordt, maar op het oogenblik worden er nog niet veel zaken gedaan. De verkoopen die tot nu toe plaats gevonden hebben omvatten slechts kleine hoeveelheden, daar de koopers er de voorkeur aan geven iets langer te wachten, tot dat zij wat meer vertrouwen in den algemeenen toestand gekregen hebben. De vraag van China, die bij het begin van het jaar teekenen van vooruitgang toonde, schijnt zeer spoedig bevredigd te zijn geweest, en Indië weigert nog steeds meer te koopen dan kleine partijen, terwijl Zuid-Amerika en de koloniën er de voorkeur aan geven, op het oogenblik den toestand nog wat aan te zien. De binnenlandsche handel is tamelijk levendig en eenige Continentale markten koopen, wanneer geschikte partijen gevonden worden.

Manchester, d.d. 13 Februari 1919.

We hebben weer een week gehad van geleidelijk dalende prijzen en hoewel Amerikaansche katoen sedert September l.l. ongeveer negen pence per pond in prijs is gedaald, schijnt zij nog niet goedkoop genoeg te zijn om koopers aan te lokken. Eerst waren verkoopen van het Zuiden de oorzaak van de daling, daarna waren het de arbeidsmoeilijkheden, en er zijn zooveel argumenten aangebracht tegen hoogere prijzen, dat ten slotte de markt op dergelijke wijze overkocht zal zijn, dat elke dekking een scherpe reactie veroorzaken zal. Wij zijn ook reeds getuige geweest van een dergelijke stijging in New York van 200 punten in een dag. Men kan nu hiertegen in brengen, dat prijzen in Liverpool niet in een goede verhouding staan tot die in New York, maar wanneer het betreft de actuele katoen, in tegenstelling met de „futures”, is de voorraad in Liverpool nog te klein om de bezitters eenige angst te bezorgen, daar goed bruikbare katoen, zoowel hier als in Amerika op prijs gehouden wordt. De prijs van katoen vandag, is op ongeveer dezelfde basis als die van vele andere producten, namelijk twee maal zoo hoog als voor den oorlog, maar met het vooruitzicht van een levendige vraag binnen niet al te langen tijd. In Lancashire kunnen de fabrieken nu vol werken, en hoewel nog niet alle fabrieken hiermee zijn begonnen, zal de productie spoedig toenemen.

Dit zal natuurlijk de productiekosten goedkoopere maken van katoenen garens welke door afwezigheid van vraag en door andere oorzaken in vier-en-twintig uur wederom drie pence per pond zijn gedaald, tegenover een daling van minder dan een halve penny per pond bij katoen. Zoolang deze daling bij de spinners voortduurt, is er niet veel aanleiding om te koopen, en alle groote verbruiksmarkten handlen dienovereenkomstig. Hoe lang zij het nog uit kunnen houden dient men af te wachten. Er zijn meer zaken gaande voor de binnenlandsche consumptie en elke vooruitgang wordt toegejuicht en misschien wat overdreven, maar een groote verandering moet plaats vinden, voordat de volle productie van de fabrieken geabsorbeerd zal kunnen worden. Slechts zeer kleine exportzaken worden afgesloten, hoewel eenige belangrijke posten voor België geboekt zijn.

De doekmarkt blijft zeer gedrukt. Er worden weinig zaken met Indië gedaan hoewel er nog wel aanvragen binnen kwamen, die echter zelden zelfs tot biedingen hebben geleid. China is hoopvoller en kleine transacties werden door verschillende firma's vermeld, hoewel het geen hoeveelheden van betekenis betreft. De binnenlandsche handel en eenige kleinere markten koopen geregeld, maar het aantal weefgetouwen, dat stil staat, vermindert niet, niettegenstaande alle beperkingen nu opgeheven zijn.

6 Febr. 13 Febr.

6 Febr. 13 Febr.

Liverpoolnoteeringen (loco) T.T. op Indië 1/6 1/6
F.G.F. Sakellaridis 27,30 27,30 T.T. op Hongkong 3 2/4 3/2
G.F. No. 1 Oomra 15,07 14,57 T.T. op Shanghai — 4/10 1/2

VETTEN EN OLIEN.

Daar waar feitelijk tot nu toe uitsluitend de regeering als koopster voor eetbare vetten en oliën mocht optreden, aangezien import aan anderen door de N.O.T niet kon worden toegestaan, was er gedurende geruimen tijd bijna niets noemenswaardig te vermelden.

Weliswaar bestond natuurlijk de gelegenheid voor particulieren in Amerika te koopen en aldaar op te slaan voor latere verschepping, doch deze zaken waren zeer risquant, aangezien men absoluut niet kon benaderen, op welk tijdstip import zoude mogelijk zijn, terwijl de hooge prijzen, welke gevraagd werden en de onzekerheden betr. verkrijging van scheepsruimte dat soort zaken nog minder aanlokkelijk maakten, ook in verband met het feit, dat met name de vetten tot de „perishable goods” te rekenen zijn.

Intusschen werd bepaald, dat de invoer van Varkensproducten, dus ook Varkensvet en Reuzel — behoudens N.O.T.-licentie — vrij is, d.w.z. niet in het „agreement”-kwantum is inbegrepen.

De mogelijkheid is echter niet buitengesloten, dat binnenkort 66k door de N.O.T. import-licenties zullen kunnen worden verleend voor Rundvet aan particuliere firma's, welke vóór den oorlog zich bezighielden met den verkoop van eetvetten. Groote posten zul en niet kunnen worden betrokken, aangezien Nederland gebonden is aan het quantum bij het bekende „agreement” vastgesteld (80.000 Tons eetbare en technische vetten), en de Regeering voorloopig blijft voortgaan met de vet-distributie in den vorm van Boter en Margarine, voor welk laatstgenoemde artikel zij de vetten van overzee noodig heeft.

Zoowel de zaken voor de Regeering als die met particulieren worden in den laatsten tijd nog zeer belemmerd door de vertraging in de telegraphische gemeenschap met Amerika.

Depêches van 11 en 12 Februari uit Amerika verzoonden — welke reeds resp. 12 en 13 Februari in Engeland waren — arriveerden hier eerst 20 dezer per boot! De verzending dier telegrammen van Engeland naar hier vereischte dus 7 à 8 dagen! Het laat zich begrijpen, dat zulks het doen van geregelde zaken al zeer lastig maakt.

Slechts omtrent enkele artikelen uit de branche kan iets worden gemeld.

Premier-Jus. Op 6 Februari heeft de Regeering voor eenige duizenden tierces Zuid-Amerikaansche Premier-Jus de volgende biedingen gedaan:

Ie Soort \$ 43,—	} per 100 K.G. netto
IIe „ „ 41,—	
IIIe „ „ 39,—	

waarop tot helen nog geen antwoord is binnengekomen. Oleo-Margarine. De offerten van Noord-Amerika zijn nog te hoog. Men noteerde in de afgelopen week:

„Extra-Oleo” f 178 1/2	} per 100 K.G. netto,
Goede IIe Soort „ 173 1/2	
IIIe „ „ 145 1/2	

Neutrallard. Er waren offerten in de markt ad f 176,—, f 180,— en ad f 185,— al naar het merk (c.i.f. Rotterdam), waartoe echter geen koopers te vinden zijn, ook al zouden zij N.O.T.-licenties bekomen.

Purelard. Er loopen biedingen van f 165,—, bovenstaande condities, waarop nog geen antwoord ontvangen is. Intusschen wordt anderzijds geoffreerd ad f 168,— tot f 172,—.

STEENKOLEN.

Nu de steenkolenmijnen in Engeland en Schotland langzamerhand door de demobilisatie der mijnwerkers wederom de beschikking over meerdere werkkrachten verkregen hebben, wijst de productie een opgaande lijn.

De vraag naar kolen is evenwel zeer belangrijk genomen, vooral voor binnenlandsch verbruik en voor rekening van de geallieerde landen. In aanmerking genomen, dat de transportmiddelen van de mijnen naar de havenplaatsen nog niet op de normale capaciteit staan, is het geen wonder, dat de beschikbare scheepsruimte nog niet snel genoeg empool kan vinden.

Voor de neutrale landen zijn nog geen noemenswaardige kwantiteiten beschikbaar, hoewel eenige verbetering wel is ingetreden.

Dit geldt vooral voor het Tyne-District, van waar hoofdzakelijk de aan ons land toegewezen kolen worden verscheept.

Van Schotland en van de Humber is nog zoo goed als niets voor neutrale bestemming beschikbaar, en voor het weinige, dat uit Schotsche havens wordt vrijgelaten, moeten zeer hooge prijzen, ver boven de minimumprijzen, worden betaald.

Zoo vraagt men voor 3e klasse Fifeshire-kolen 70/-! De Lanarkshire kolen, welke te Methil en Grangemouth ver-

scheept worden, zijn daar echter tegen de minimum-prijzen beschikbaar.

Van de Tyne worden voor Northumberland gezeefde kolen prijzen van 90/- p. ton vermeld, terwijl Smalls worden aangeboden tot 70/-.

De Durham-gaskolenmarkt is mede zeer vast. De prijzen varieeren tusschen 55/- tot 70/-, naar gelang van kwaliteiten.

Hetgeen van de Humber wordt verscheept, gaat uitsluitend naar Fransche havens.

Een belangrijke factor voor de Engelsche kolenmarkt wordt de concurrentie van Amerika, dat, baseerende op den veel lageren f.o.b.-prijs (thans circa \$ 5,50-f.o.b. voor gezeefde kolen), niet alleen op alle neutrale markten tot lageren prijs levert, maar zelfs, volgens de laatste berichten, in de geallieerde landen onder den Engelschen allied-price (die belangrijk lager is dan de prijs voor de neutralen!) aanbiedt!

METALEN.

Loco-Noteeringen te Londen:

Data	IJzer Cleo. No. 3	Koper Standard	Tin	Lood	Zink
24 Febr. 1919..	nom.	74.10/-	212.10/-	27.10/-	48.-/- ¹⁾
17 „ 1919..	nom.	75.10/-	213.-/-	28.10/-	45.-/-
25 Febr. 1918..	nom.	110.-/-	314.-/-	30.10/-	52.-/-
23 Febr. 1917..	nom.	139.-/-	197.7/6	30.10/-	—
20 Juli 1914..	51/4	61.-/-	145.15/-	19.-/-	21.10/-

1) Noteering van 21 Februari.

VERKEERSWEZEN.

SCHEEPVAART.

GRAAN.

Data	Petrograd Londen/ R'dam	Odessa Rotterdam	All. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotterdam	Bristol Kanaal	Rotterdam	Engeland
17/22 Febr. 1919	—	—	—	17/6	—	—
10/15 „ 1919	—	—	16/-	17/6	—	—
18/23 Febr. 1918	—	—	—	50/-	—	200/-
19/24 Febr. 1917	—	—	f 17,—	23/-	—	130/-
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 1/4	1/11 1/4	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genua	Port Said	La Plata Rivier	Rotterdam	Gothenburg
17/22 Febr. 1919	54/-	47/6	47/6	51/6	f 10	Kr. 40
10/15 „ 1919	54/-	47/6	47/6	50/-	„ 10	„ 50
18/23 Febr. 1918	69/-	101/3	—	—	„ 45	„ —
19/24 Febr. 1917	34/-	59/6	—	70/-	„ —	„ —
Juli 1914	fr. 7,—	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivostok West Europa	Chili West Europa (salpeter)
17/22 Februari 1919....	—	—	—	—
10/15 „ 1919....	—	—	—	—
18/23 Februari 1918....	275/-	500/-	—	200/-
19/24 Februari 1917....	220/-	272/6	—	—
Juli 1914....	14/6	16/3	25/-	22/3

RIJNVAART.

Week van 17 tot 24 Februari 1919.

Gedurende de afgelopen week hadden te Rotterdam geen bevrachtingen plaats naar Duitsland. Ook te sleepen was er zeer weinig; slechts enkele schepen, beladen met graan of benzine voor de troepen in het bezette gebied, werden tot sleepen afgegeven.

Ook in de Ruhrhavens hebben bijna geen bevrachtingen plaats, daar de mijnwerkers nog steeds voor het grootste gedeelte staken en de aanvoeren dientengevolge zeer gering zijn. Vrachtnoteeringen werden uit dien hoofde niet gemaakt, terwijl het sleeploon met 20 pf. per Centner genoteerd werd.

De waterstand op den Rijn was de laatste dagen wassende. Cauber Pegel wees ongeveer 4 Meter aan.